

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА  
ДИЗАЙНУ

культури і креативних індустрій

(повна назва факультету/інституту)

цифрового мистецтва

(повна назва випускової кафедри)

УДК

**Дипломна бакалаврська робота**

на тему

Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення

Виконала: студентка групи БЦМск-22  
спеціальності 023 Образотворче  
мистецтво, декоративне мистецтво,  
реставрація

ОПП Цифрове мистецтво

Сироїд В.В.

Науковий керівник Дубрівна А.П.

Рецензент Рибченко О.Г.

Київ 2024

# КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Факультет мистецтв і моди

Кафедра цифрового мистецтва

Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

ОПП Цифрове мистецтво

**ЗАТВЕРДЖУЮ**

Завідувач кафедри

цифрового мистецтва

к.мист., доц. Дубрівна А.П.

“ \_\_\_\_\_ ” \_\_\_\_\_ 2024 року

## **ЗАВДАННЯ НА ДИПЛОМНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ СТЕДЕНТА**

Сироїд Валерія Вадимівна

1. Тема роботи Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення

Науковий керівник роботи Дубрівна Антоніна Петрівна, к.мист., доц.  
затверджені наказом КНУТД від \_\_\_\_\_ лютого 2024 року № \_\_\_\_\_

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи червень 2024 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи наукові публікації, навчальна література та дослідження проектування образу персонажу

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ, Розділ 1 Теоретико-методологічна основа дослідження дитячої книжкової ілюстрації, Розділ 2 Аналіз сучасних тенденцій в створенні дитячої книжкової ілюстрації, Розділ 3 Реалізація художнього проєкту «Казка про Лисеня», Загальні висновки, Список використаних джерел, Додатки

5. Дата видачі завдання 1 вересня 2023 року

## КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва етапів кваліфікаційної роботи  | Терміни виконання етапів | Примітка про виконання |
|-------|--|--------------------------|------------------------|
| 1     | Вступ  | лютий 2024               |                        |
| 2     | Розділ 1 Теоретико-методологічна основа дослідження дитячої книжкової ілюстрації         | лютий 2024               |                        |
| 3     | Розділ 2 Аналіз сучасних тенденцій в створенні дитячої книжкової ілюстрації              | березень 2024            |                        |
| 4     | Розділ 3 Розробка авторської ілюстрованої дитячої книги «Казка про Лисеня»               | квітень 2024             |                        |
| 5     | Загальні висновки  | травень 2024             |                        |
| 6     | Оформлення кваліфікаційної роботи (чистовий варіант)                                     | травень 2024             |                        |
| 7     | Здача кваліфікаційної роботи на кафедрі для рецензування (за 14 днів до захисту)         | червень 2024             |                        |
| 8     | Перевірка кваліфікаційної роботи на наявність ознак плагіату (за 10 днів до захисту)     | червень 2024             |                        |
| 9     | Подання кваліфікаційної роботи на затвердження завідувачу кафедри (за 7 днів до захисту) |                          |                        |

Студент \_\_\_\_\_ Сироїд В.В.

Науковий керівник роботи \_\_\_\_\_ Дубрівна А.П.

Рецензент \_\_\_\_\_ Рибченко О.Г.

## АНОТАЦІЯ

Сироїд В. В. «Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення» – Рукопис.

Кваліфікаційна робота за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація – Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, 2024 рік.

Кваліфікаційну роботу присвячено дослідженню особливостей сучасної дитячої книжкової ілюстрації. Проведено аналіз складових книжкової ілюстрації, досліджено еволюцію, роль, яку відіграє книжкова дитяча ілюстрація у світі, та вплив на формування художнього смаку дитини. Детально розглянуті основні аспекти розробки ілюстрації, класифікація елементів, графічне оформлення, кольорові та композиційні рішення. Усі дослідження проводились на основі робіт науковців та художників, що досліджували тему розробки дитячої книжкової ілюстрації.

На основі дослідження розроблено та наведено приклад авторської ілюстрованої дитячої книги «Казка про Лисеня».

Ключові слова: *дитяча книжкова ілюстрація, художні образи, цифрове образотворче мистецтво, дитяча література, кольорове рішення, ілюстрована книга.*

## SUMMARY

Syroid V. V. "Children's Book Illustration: Modern Aspects of Creation" – Manuscript.

Qualification work in the specialty 023 Fine Arts, Decorative Arts, Restoration – Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, 2024.

The qualification work is dedicated to the study of the features of modern children's book illustration. An analysis of the components of book illustration has been conducted, exploring the evolution, the role of children's book illustration in the world, and its influence on the formation of a child's artistic taste. The main aspects of illustration development, classification of elements, graphic design, color, and compositional solutions are examined in detail. All research was conducted based on the works of scientists and artists who studied the topic of children's book illustration development.

Based on the research, an example of an author's illustrated children's book "The Tale of the Little Fox" was developed and presented.

*Keywords: children's book illustration, artistic images, digital fine arts, children's literature, color solution, illustrated book.*

## ЗМІСТ

|   |    |
|---|----|
| ВСТУП.....  | 6  |
| РОЗДІЛ 1  |    |
| ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ<br>КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ .....  | 10 |
| 1.1 Аналітичний огляд джерельної бази дослідження .....   | 10 |
| 1.2 Понятійний апарат за темою дослідження.....   | 16 |
| 1.3 Історичні передумови формування та та розвитку об’єкту дослідження .....  | 22 |
| Висновки до розділу 1 .....   | 29 |
| РОЗДІЛ 2  |    |
| АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В СТВОРЕННІ ДИТЯЧОЇ КНИЖКОВОЇ<br>ІЛЮСТРАЦІЇ.....  | 30 |
| 2.1 Класифікація елементів дитячої книжкової ілюстрації та особливості її<br>графічного оформлення .....                | 30 |
| 2.2 Аспекти композиції в ілюстрації для дитячої літератури.....   | 39 |
| 2.3 Книжкова дитяча ілюстрація як чинник формування художнього смаку у<br>дитини.....                                   | 45 |
| Висновки до розділу 2 .....   | 53 |
| РОЗДІЛ 3  |    |
| РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ ІЛЮСТРОВАНОЇ ДИТЯЧОЇ КНИГИ «КАЗКА ПРО<br>ЛИСЕНЯ».....   | 54 |
| 3.1 Художньо-образні засади створення дитячої ілюстрованої книжки «Казка про<br>Лисеня».....                            | 54 |
| 3.2 Специфіка застосування художніх прийомів та композиційних рішень в<br>оформленні книги і створенні ілюстрацій ..... | 60 |
| 3.3 Особливості підходів в розробці ілюстрацій для дитячої книги .....  | 63 |
| Висновки до розділу 3 .....   | 67 |
| ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ .....   | 68 |
| СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....   | 70 |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** Дитяча книжкова ілюстрація має велике значення в сучасному світі. З урахуванням стрімкого розвитку цифрових технологій та зміни підходів до читання та освіти дітей, створення якісних книжкових ілюстрацій стає ключовим аспектом впливу на дитячу аудиторію.

Ілюстративне оформлення є дуже важливим при створенні книг, адже маленькі глядачі доволі серйозно ставляться до створеного світу автором. Діти сприятливі до емоцій які відчують головні герої, до подій які відбуваються в книзі, та переносять це у реальне життя. Через малюнки та за допомогою кольорової гамми можна передати настрій подій, показувати читачеві як слід ставитися до різних ситуацій, що добре, а що погано, та прививати певні моральні цінності.

Також, через ілюстрацію художник може розкривати атмосферу написаного, відтворювати певну культуру та традиції про регіон де відбуваються події написаного. Цим самим занурювати юного глядача в культуру його країни та розповідати про інших. Тому художникам дуже важливо не лише виконати роботу над гарними ілюстраціями, а й бути обізнаним в різних культурах, знання їхньої історії та архітектури щоб створювати правильне уявлення.

Якісні та привабливі ілюстрації є вагомим чинником, що стимулює інтерес дітей до книг і читання. Особливо важливою є перша зустріч читача з книгою, тому обкладинка повинна викликати приємні емоції, бути гарно пропрацьованою та мати яскраві кольори які будуть привертати увагу. Ілюстрації повинні бути такими, щоб дитина хотіла їх розглядати, щоб маленький глядач хотів повертатися до цієї історії, а також вивчати нові. Малюнки повинні бути гарними, зрозумілими та повністю відповідними до тексту в книзі.

Вважається що книжкова ілюстрація розвиває уяву, формує художній смак, вчить цінувати красу та мистецтво. Ілюстрації можуть надихати дітей на творчість та самовираження. Стимулювати їх до створення власних історій, розвитку фантазії та творчість.

Тому проблема створення естетично виразної дитячої ілюстрації, що впливає на розвиток, формування особистості, світогляду та виховання маленьких читачів набуває вагомого значення, що підкреслює актуальність обраної теми.

**Мета дослідження** – провести аналіз аспектів створення сучасної дитячої ілюстрації.

Відповідно до мети дослідження передбачено вирішення таких **завдань**:

1. Проведення комплексного аналізу сучасної дитячої книжкової ілюстрації та оцінити використані методи та теоретичну базу, включаючи джерельну базу для розуміння теоретично-методологічних основ.
2. Проаналізувати сучасні тенденції у створенні дитячої книжкової ілюстрації та визначити їх вплив на формування художнього смаку у дитини.
3. Розробити концепцію та рекомендації щодо застосування ілюстрацій у дитячій літературі з урахуванням сучасних тенденцій та потреб читачів, а також визначити особливості підходів у формуванні образного рішення для створення ілюстрованих дитячих книг.

**Об'єкт дослідження:** художньо-образні особливості цифрової ілюстрації в дитячих книжках.

**Предметом дослідження** є сучасні аспекти розробки ілюстрацій для дитячих книжок.

**Методологія дослідження.** Для вирішення поставлених завдань були використані наступні методи і підходи: системно-аналітичний дозволив ґрунтовно зрозуміти об'єкт дослідження, розібрати його на складові частини для подальшого синтезу, та отримати комплексне уявлення; порівняння і систематизація – ці методи дозволили віднайти подібності і відмінності, а також систематизувати рішення в ілюстраціях, порівняти композиційні засоби, стилі та роботу з кольором різних авторів; імпіричний метод – надав можливість розробити низку прийомів у проектуванні дитячої ілюстрації; комплексно-історичний – дослідження історичного контексту дозволило прослідкувати за еволюцією та розвитком ілюстрацій у дитячій літературі, надало розуміння впливу минулих тенденцій на



сучасність; об'єднання результатів цих підходів дозволило створити цілісну концепцію, яка відповідає сучасним стандартам дитячої літератури та сприяє розвитку естетичного сприйняття у юних читачів.

**Інформаційна база досліджень:** базується на опублікованих наукових працях та матеріалах періодичних видань, а саме:

- наукових дослідженнях українських та світових науковців (Дж. Дьюї, Р. Калдекотта, Л. В. Виготського);
- наукових матеріалах та статтях (Ю. Федіни, Е. Огара, А. М. Діденка, А. Маслоу);
- посібниках видатних педагогів та філософів (Я. Коршака, Б. Беттельгейма, Й. А. Коменського);
- роботах видатних книжкових ілюстраторів (Є. Гапчинської, М. Сентака, Е Карла, В. Єрко, Л. ван Баарле, О. Дикої, Г. Тенгрена);
- періодичних виданнях, дослідженнях, інтернет ресурсах та на працях сучасних художників.

#### **Елементи наукової новизни одержаних результатів**

- Розроблено низку підходів до створення книжкових ілюстрацій, які враховують всі складові, що притаманні їм.
- Проведена класифікація технік виконання, стилів і підходів до створення ілюстрацій.
- Визначені ключові тенденції у використанні цифрових технологій у процесі створення книжкових ілюстрацій.

**Практичне значення одержаних результатів** полягає у розробці ефективних підходів книжкової ілюстрації; у розробці методів класифікації різноманітних стилів ілюстрацій, а також у вивченні та систематизації елементів композиції та процес формування персонажів. Розроблені стратегії та методики, спрямовані на створення ілюстрацій, які не лише естетично привабливі, але й мають пізнавальний характер для дітей, допомагаючи їм в розвитку та навчанні через мистецтво.

**Рекомендації щодо використання одержаних результатів:**

Цю працю можна використовувати для навчання майбутніх студентів, які обиратимуть спеціальності з образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації та суміжних галузей. Використання матеріалів дослідження та вдосконалення методів навчання для майбутніх ілюстраторів. Праця може слугувати підґрунтям для створення авторської ілюстрованої книги. Запропоновані техніки та методи можуть бути використані для розробки ілюстрацій різних тематик. Крім того, отримані педагогічні висновки дозволяють зрозуміти вплив різних стилів та технік ілюстрацій на розвиток дитячої уяви, креативності та емоційного сприйняття.

**Обсяг і структура кваліфікаційної роботи.**

Дипломна бакалаврська робота складається зі вступу, розділів, висновків, списку використаних джерел (50 найменувань) та додатків. Загальний обсяг бакалаврської роботи 62 сторінок комп'ютерного тексту.

**Апробація результатів дослідження:**

1. Використання елементів одягу середньовіччя для формування образу персонажу в ілюстрації. VII Міжнародній науково-практичній конференції текстильних та фешн-технологій 19 жовтня 2023, Київ; (див. додаток П)

2. III Міжнародний двотуровий художній конкурс «Акварель», 27 березня 2023 року, м. Харків.

3. XXI Міжнародний конкурс одного образу та новорічно-різдвяного декору «Сузір'я «Каштан»», 28 листопада 2023 року, м. Київ. (див. додаток Н)

**Публікації.** Дубрівна А., Сироїд В., Пашукова С., Використання елементів одягу середньовіччя для формування образу персонажу в ілюстрації // VII Міжнародна науково-практична конференція текстильних та фешн технологій «KyivTex&Fashion». Київ: КНУТД, 19 жовтня 2023. С. 291-292.

# РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ДОСЛІДЖЕННЯ ДИТЯЧОЇ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ

## 1.1 Аналітичний огляд джерельної бази дослідження

Дослідження дитячої книжкової ілюстрації має значний теоретико-методологічний потенціал, оскільки ілюстрації відіграють важливу роль у розвитку дитячої особистості та формуванні світогляду дитини, емоційного розвитку, фантазії, розуму, культурного спілкування. Тому залучення дітей до мистецтва та книг з раннього віку є досить важливим завданням.

Мета дослідження джерельної бази полягає у проведенні аналітичного огляду джерельної бази, що стосується дитячої книжкової ілюстрації. Ретельно проаналізувавши доступні джерела, отримано цілісне розуміння стану у цій області та виявлено основні тенденції та проблеми, які потребують уваги.

Візуальний компонент в книгах, особливо для читачів-початківців, є не лише прикрасою та естетичним аспектом, а й важливим елементом для впливу на розвиток дитячої особистості. Також, це потужний інструмент для сприйняття сюжету, від правильного вибору зображень залежить зацікавленість до читання, формування внутрішнього світу дитини, цінностей та світогляду.

Доволі складним завданням є співпраця художника з письменником, адже задача ілюстратора полягає не лише в створенні гарної картинки. Через ілюстрацію художник повинен допомагати дитячій аудиторії візуалізувати історію, потрібно чітко передавати зміст твору, детальні образи та зовнішній вигляд персонажів, щоб, роздивляючись малюнки, дитина могла поринути в написаний світ ще глибше та мандрувати разом з головними героями. За допомогою ілюстрації розкриваюся нові відчуття та емоції, які виникають від художнього твору.

Більшість досвідчених письменників та видавців стверджують, що написання літературних творів для дітей є найскладнішим завданням через особливу чутливість та унікальний спосіб сприйняття світу юним читачем. Тож створення книг, які сподобаються дітям, є великим викликом.

Першим, хто провів ситемний аналіз дитячої літератури та книжкової ілюстрації для дітей, можна вважати Й. А. Коменського. В його роботі («Велика дидактика» (1628)) розглянуто всі ключові аспекти педагогічної науки, висвітлено ключові аспекти навчання та виховання. В дослідженнях дидакта увага зосереджена на важливості ілюстрацій у дитячих книжках, як засобах навчання та розвитку. Він вважав, що ілюстрації можуть допомогти дітям краще зрозуміти текст та зберегти їхню зацікавленість до читання. Коменський вважав, що ілюстрації мають бути чіткими, добре відтворювати зміст тексту і викликати емоційну реакцію у дітей [8].

Таким чином була випущена «перша у світі ілюстрована книга для дітей» – «Світ навколо нас» (1658), яка принесла Коменському світове визнання і славу. Це була ілюстрована дитяча енциклопедія початкових знань, у якій було зібрано 150 статей про різні аспекти навколишнього світу, кожна з яких супроводжувалася відповідним малюнком. Цей посібник був перекладений багатьма мовами та протягом тривалого часу його використовували, як підручник для початкового навчання, який вперше був виданий на території України на початку ХІХ століття [3].

Питання ефективного використання ілюстрацій у дитячій літературі обговорюються у статті Ю. Федіна та Е. Огар, де розглядаються питання підготовки дитячих книг, яку функцію у них виконують зображення, який естетичний вплив вони виконують та як ілюстрації доповнюють текст [22].

Варто згадати Я. Корчака – педагога, письменника та громадського діяча, який досліджував розвиток дитячої особистості. Розвивав інноваційні методи виховання та навчання. Вірив у повагу до прав дитини, самовираження та вільний розвиток особистості. Написав численну кількість книг, наприклад «Як любити дитину» (1919), де він розвивав свої ідеї щодо виховання дітей. Цей твір став класичною працею в галузі дитячої психології і залишається актуальним і сьогодні [37, 12].

У статті А. М. Діденко присвяченій «...розгляду педагогічної спадщини Я. Корчака у вітчизняній та зарубіжній історико-педагогічній науці» автор

зосереджується на аналізі педагогічних ідей Корчака та їхньому впливі на сучасну освітньо-виховну практику, а також на застосуванні ілюстрації в навчанні [4].

В дослідженнях американського педагога та філософа Дж. Дьюї, який був провідним представником прогресивної освіти, розглядаються ідеї демократичної освіти, активного навчання та взаємодії між дитиною та навчальним середовищем. Він підкреслював важливість стимулювання активного мислення та навчання через дослідницьку діяльність. В дослідженнях він також зазначав, що ілюстрації можуть значно підвищити мотивацію дітей до навчання, роблячи процес більш захопливим та ефективним [34, 41].

Також варто згадати роботи психолога Б. Беттельгейма, який досліджував вплив казок та ілюстрацій на психологічний розвиток дитини. У своїй праці «Чарівне і корисне: про значення і цінності казки» (1967) він дослідив, які психологічні потреби задовільняють казки, як вони допомагають дітям розвиватися. Він вважав, що через казки та ілюстрації діти починають розуміти себе та світ навколо, що сприяє формуванню здорової особистості [40].

У статті «Освітньо-виховний потенціал дитячої книги» Ю. Федіни досліджена тема мистецьких вимог до ілюстрування дитячих книжок, увага зацентрована на важливості підбору ілюстрацій: «Підготовка ілюстрацій для дітей вимагає уважного ставлення до самих дітей» [32].

Розглядаючи тему дитячої психології та книжкової ілюстрації, не можна оминати вклад художників, чий внесок особливо важливий. Саме їхні ілюстрації відображають різноманітні стилі, виражають настрої та емоції, а також інтерпретують текст, роблячи його доступним та захопливим для дітей. Графіка та стиль таких митців яскраво відтворюють світ дитинства, надають йому власну унікальну інтерпретацію.

На розвиток дитячої книжкової ілюстрації доволі сильно впливали педагогічні та психологічні теорії, визначаючи зміст ілюстрацій, форму та методи подання. Наприклад, теорія розвитку пізнавальних процесів Піаже Ж. підкреслює важливість відповідності ілюстрацій до когнітивного розвитку дітей. Ця теорія спонукала ілюстраторів створювати образи, які відповідають рівню розвитку

маленьких читачів, використовуючи зрозумілу для них мову форм та кольорів. Таким чином, ілюстрації мали відображати не лише сюжетні моменти, але й сприяти пізнавальному процесу дітей, допомагаючи їм зрозуміти текст та розвивати свої когнітивні навички.

Інша впливова теорія, зокрема розвитку особистості, яка була висунута А. Маслоу, у ній автор акцентує увагу на важливості врахування потреб дитини при створенні ілюстрацій. Згідно з цією теорією, для психологічного здоров'я важливим є задоволення фізіологічних потреб, умов безпеки та можливість самореалізації дитини. Таким чином ілюстрації повинні стимулювати ці потреби, створюючи безпечне та сприятливе середовище для розвитку [29].

Також варто не забувати про теорію розвитку мовлення Л. В. Виготського, яка вплинула на підхід до створення ілюстрацій, зокрема в контексті розвитку мовлення та мовної компетенції дітей. Згідно з цією теорією, важливо враховувати рівень розвитку мовлення та мовних навичок дітей при створенні ілюстрацій, щоб сприяти розвитку та зростанню літературної компетенції. Педагогічні та психологічні теорії вплинули на розвиток дитячої книжкової ілюстрації, вони спонукали художників створювати зображення, які відповідають когнітивним, емоційним та мовним потребам, а також сприяють повноцінному розвитку дитини.

При аналізі авторського складу ілюстраційних робіт дитячих книжок, важливо визначити ключових митців, чиї твори відзначаються великою популярністю та впливом на цю галузь мистецтва. Наприклад, одним із визнаних майстрів дитячої ілюстрації є Е. Карл, автор таких видатних творів, як "Гусеня-Капустянка" та "Золота рибка" (рис. 1.1). Стиль Карла відомий яскравістю кольорів, а техніка вирізняє його поміж інших: часто включає колаж та різноманітні текстурні ефекти.



Рис. 1.1 Ілюстрації з книжок Е. Карла

Також варто згадати таку фігуру як М. Сендак, відомий американський письменник та ілюстратор, чиї роботи стали класикою дитячої літератури. Його книги, наприклад такі як "Там де живуть чудовиська" (1963), вирізняються своєю грою з кольорів, чіткими лініями, приглушеними відтінками, саме тому його ілюстрації вважаються такими унікальними, це й зробило його одним із найвпливовіших авторів ХХ століття (рис. 1.2). Сендак не тільки створював ілюстрації, але й активно виступав з лекціями та публікаціями на тему дитячої літератури, він вніс значний вклад у теоретичне обґрунтування значення ілюстрацій у дитячих книгах [47].



Рис. 1.2 Ілюстрації з книги «Там де живуть чудовиська» М. Сендак

Батьком дитячої книжкової літератури прийнято вважати Р. Калдекотта. Вони разом з В. Крейном допомогли встановити високі стандарти для дитячої літератури та ілюстрацій в Англії. Його роботи відзначалися характерним поєднанням мистецтва та літератури. Калдекотт вдало поєднував текст і

зображення, роблячи їх взаємодоповнюючими, що дозволяло краще розуміти сюжет та поглиблювати враження від читання [6].

Аналізуючи художній стиль та техніку в ілюстраціях дитячих книжок, можна виявити різноманітність підходів, які використовуються митцями. Наприклад, одним із визнаних майстрів художнього стилю є К. Блейк, чий стиль відрізняється виразністю контурів та деталізацією. Він часто використовує олівець та акварель, створюючи витончені ілюстрації для таких видатних творів, як "Маленький принц" та "Джеймс і великий персик". Однак, з плином часу можна помітити тенденції у зміні художніх стилів та технік, наприклад, зростання популярності болісних або абстрактних стилів у візуальному мистецтві [48].

Щодо використання кольору в ілюстраціях дитячих книжок, важливо враховувати його вплив на сприйняття та емоційну реакцію читачів. Наприклад, ілюстратор О. Джефферс відомий використанням яскравих та насичених кольорів, які створюють веселий та динамічний настрій у його книжках, таких як "Книга Чудес" та "Тайні міста". З іншого боку, Е. Чейсмор, авторка "Кораблів у пляшках", використовує приглушені та пастельні відтінки, що створюють атмосферу ніжності та спокою.

У сучасному світі дитячої літератури все частіше використовуються нові технології у дитячій книжковій ілюстрації. Наприклад, С. Верде та П. Рейнголд використовують розширену реальність у своїй серії книжок "Великий книжковий океан", де читачі можуть взаємодіяти з ілюстраціями за допомогою смартфонів. Також зростає кількість застосування комп'ютерної графіки та анімації у дитячих книжках, що відкриває нові можливості для творчості та сприйняття історій читачами [50].

Підсумовуючи аналітичний огляд джерельної бази дослідження дитячої книжкової ілюстрації, можна зазначити, що у цій галузі спостерігаються значні різноманітність та еволюція, як художніх стилів і технік, так і тематичних підходів. Автори, такі як Е. Карл, К. Вард, Р. Даль та Дж. Дональдсон, відомі своїм унікальним стилем та технікою, що використовуються у створенні ілюстрацій, а також впливом на дитячу літературу. Зміни у популярних темах та їхній



інтерпретації відображають сучасні тенденції та потреби аудиторії, включаючи розвиток емоційного і соціального інтелекту дитини. Оцінка використання кольору в ілюстраціях виявляє його значний вплив на сприйняття та емоційну реакцію читачів. Нові технології, такі як розширена реальність та комп'ютерна графіка, збагачують дитячу книжкову ілюстрацію, відкриваючи нові можливості для творчості та взаємодії з читачами. В цілому, аналіз показує динамічну та різноманітну природу дитячої книжкової ілюстрації, яка постійно змінюється під впливом сучасних тенденцій та технологічних інновацій.

## 1.2 Понятійний апарат за темою дослідження

Дитяча книжкова ілюстрація – це особливий вид візуального зображення, який відрізняється своєю складністю догодити маленьким читачам, які мають особливий світогляд та спосіб сприйняття інформації. Завдання ілюстрації полягає у візуальному представленні сюжету, персонажів та атмосфери оповідання, сприяючи кращому розумінню тексту та розвитку уяви. Також одним з важливих завдань книжкової ілюстрації є супровід тексту [36].

Дитяча література є важливим компонентом розвитку дитини, оскільки вона не лише розширює знання юного читача про світ, але й сприяє формуванню особистості, моральних цінностей та емоційного інтелекту. Виділення різних типів дитячої літератури дозволяє краще розуміти їхню специфіку та цільову аудиторію. Наприклад, популярні види дитячої літератури включають казки, пригодницьку літературу, науково-популярні книги, вірші, мультфільмовані оповідання та багато іншого. Кожен тип літератури має свої особливості структури та змісту, а також специфічні методи передачі інформації, які враховують психологічні особливості дитини.

Роль дитячої літератури у розвитку дитини надзвичайно велика. Вона сприяє розвитку мовленнєвих навичок, розширенню словникового запасу, а також стимулює уяву та творчість. Дитяча література може бути важливим засобом виховання, вона передає дітям моральні цінності, навчає етикету, толерантності та

розуміння соціальних норм. Книги для дітей часто містять важливі життєві уроки та навички, які допомагають їм у подальшому житті.

Особливості сприйняття тексту та ілюстрацій дітьми різного віку також варто розглядати. Молодші діти зазвичай краще сприймають ілюстрації, ніж текст, оскільки вони ще не мають достатнього рівня читацької вправності. Тому книги для маленьких дітей часто мають багато яскравих та наочних ілюстрацій, які допомагають їм зрозуміти зміст оповідання. У той же час, старші діти вже можуть більше уваги приділяти тексту, але ілюстрації все ще важливі, оскільки вони допомагають створити атмосферу та уявити образи героїв. Аналізуючи сприйняття дитячої літератури, слід враховувати не лише вікові особливості, але й психологічні та культурні аспекти [14].

Ілюстрації є невід'ємною частиною книг для дітей і виконують ряд важливих функцій. По-перше, вони допомагають візуалізувати зміст оповідання або тексту, роблячи його більш доступним та зрозумілим для дітей. Через ілюстрації діти можуть краще уявити образи героїв, ситуації та події, що сприяє їхньому відчуттю присутності в історії та зануренню у вигаданий світ. Крім того, ілюстрації можуть виконувати естетичну функцію, залучаючи увагу дитини до книги та стимулюючи її інтерес до читання.

Вплив ілюстрацій на сприйняття та розуміння змісту книги дітьми є значущим. Ілюстрації допомагають залучити увагу дітей до тексту та стимулюють їхню уяву, що сприяє кращому запам'ятовуванню матеріалу та збільшенню зацікавленості до читання. Ілюстрації можуть послужити основою для обговорення змісту книги, розвиваючи мовні та комунікативні навички дитини. Таким чином, ілюстрації впливають на сприйняття та розуміння змісту книги дітьми, роблячи їх читання більш цікавим та пізнавальним процесом.

Ілюстрації можна класифікувати за різними ознаками, що дозволяє краще зрозуміти їхню різноманітність та функціональне призначення. Одним з основних критеріїв класифікації є стиль ілюстрацій. Стиль може бути реалістичним, абстрактним, карикатурним, наївним тощо. Кожен стиль має свої характерні риси та особливості, які впливають на загальний вигляд та сприйняття ілюстрацій.

Техніка виконання також відіграє важливу роль у класифікації ілюстрацій. Ілюстрації можуть бути виконані олійними фарбами, аквареллю, кольоровими олівцями, гуашшю, пастеллю, а також за допомогою комп'ютерних програм. Кожен тип техніки має свої особливості та можливості, які впливають на естетичність та виразність ілюстрацій [49].

Характер зображення може бути реалістичним, фантазійним, символічним, абстрактним тощо. Кожен з них має свої особливості та способи передачі інформації, які можуть бути важливими для розуміння контексту. Обсяг ілюстрацій також може варіюватися від одного невеликого малюнка до повноцінного ілюстрованого альбому або графічного роману. Це важливий аспект, оскільки обсяг ілюстрацій може впливати на загальний вигляд книги та сприйняття її читачами. Тематика ілюстрацій також може бути дуже різноманітною, від пейзажів та портретів до фантастичних образів та абстрактних композицій. Вибір тематики залежить від жанру книги, її цільової аудиторії та особливостей сюжету.

Психологічні аспекти ілюстрацій включають вивчення їх впливу на емоційний, когнітивний та психомоторний розвиток дитини. Емоційний розвиток є важливим аспектом в дитячому віці, ілюстрації можуть викликати різні емоції у дітей, такі як радість, смуток, захоплення чи страх. Ілюстрації можуть також стимулювати фантазію та творчість дітей, допомагаючи їм розширювати світогляд та розвивати емпатію. Когнітивний розвиток також важливий, і ілюстрації можуть впливати на процес мислення та сприйняття інформації дітьми. Вони можуть допомагати у формуванні асоціативного мислення, розвитку мовлення та словникового запасу. Крім того, ілюстрації можуть бути корисними для вивчення нових понять та концепцій, оскільки вони надають візуальну підтримку тексту, що полегшує їх розуміння [39].

Психомоторний розвиток також може бути заохочений ілюстраціями, які можуть стимулювати рухову активність дітей, наприклад, коли вони асоціюють ілюстрації з рухами свого тіла чи намагаються наслідувати образи, зображені на малюнках. Взагалі, вивчення психологічних аспектів ілюстрацій допомагає краще розуміти їх роль у розвитку дитини та сприяти покращенню методів навчання та

виховання. Аналіз реакції дітей на різні типи та стилі ілюстрацій дозволяє виявити їхні вподобання, а також визначити, які ілюстрації найбільше стимулюють їхній розвиток і навчання.

Семіотика ілюстрацій включає вивчення символіки, знаків та кодів, що використовуються в дитячих ілюстраціях. Символи в ілюстраціях можуть мати різні значення, які можуть бути універсальними або залежати від культурних та соціальних контекстів. Наприклад, зображення серця часто асоціюється з любов'ю та дружбою, тоді як зображення гілки оливи може символізувати мир. Знаки в ілюстраціях можуть передавати конкретні повідомлення або інформацію. Наприклад, зображення хмарки з дощиком може вказувати на погодні умови у сюжеті, а зображення чашки гарячого напою може підказувати про затишну атмосферу. Коди в ілюстраціях можуть включати в себе стилістичні прийоми, кольорову палітру, композицію та інші елементи, які сприймаються як певні шаблони або норми [27].

Сприйняття символів, знаків та кодів в ілюстраціях може варіюватися залежно від віку та досвіду дитини. Молодші діти можуть сприймати символіку більш літерально та прямолінійно, тоді як старші діти можуть розуміти більш складні та абстрактні концепції. Роль символів, знаків та кодів у формуванні образного мислення дитини полягає у сприянні її здатності до творчого мислення та уяви. Ілюстрації, що використовують різноманітні символи та знаки, допомагають дітям розширювати свій світогляд, розвивати уяву та креативність. Наприклад, ілюстрації з абстрактними образами можуть сприяти розвитку абстрактного мислення, а зображення символічних сцен можуть стимулювати дитячу уяву та фантазію.

Ілюстративний стиль в дитячих книгах відіграє важливу роль у привертанні уваги маленьких читачів та створенні захопливого світу, що сприяє їхньому зацікавленню в читанні та розвитку. Ключовими особливостями стилістики ілюстрацій у дитячих книгах є яскравість, насиченість кольорів та простота форм. Ілюстративний стиль сприймається як доброзичливий та дитячий, створюючи атмосферу, яка підходить для маленьких читачів. Однією з особливостей

ілюстративного мистецтва є його емоційна виразність. Митці, які працюють у цьому стилі, здатні передати широкий спектр почуттів та емоцій через свої малюнки, залучаючи читача у світ книги та сприяючи емоційному зв'язку з текстом. Крім того, ілюстративний стиль часто використовує веселі та жартівливі образи, що розважають та захоплюють маленьких читачів [21].

Тенденції розвитку ілюстративного мистецтва постійно змінюються відповідно до сучасних тенденцій у мистецтві та дизайні. Наприклад, з'являються нові технології та програми для створення ілюстрацій, що дозволяють митцям експериментувати з новими стилями та техніками. Крім того, ілюстратори стежать за сучасними трендами в культурі та соціумі, щоб адаптувати свої роботи до потреб та інтересів сучасних дітей. Ілюстративний стиль в дитячих книгах має потужний вплив на сприйняття та розвиток маленьких читачів. Він створює особливу атмосферу, що заохочує до читання та розвиває уяву, креативність та емоційний інтелект дитини. Тому вивчення особливостей ілюстративного стилю та його розвиток є важливими аспектами у сучасній дитячій літературі та мистецтві.

Взаємодія тексту та ілюстрацій у дитячих книгах є надзвичайно важливою для сприйняття та розуміння змісту. Ілюстрації доповнюють текст, розширюючи його смислові горизонти та роблячи його більш доступним для маленьких читачів. Вони можуть передати додаткову інформацію, яка не вміщується у словесний опис, або підкреслити ключові моменти сюжету. Співвідношення між змістом тексту та зображенням на ілюстраціях визначається кількома факторами, такими як вибір моментів для ілюстрування, стиль та техніка малюнків, а також відношення ілюстратора до тексту. Ілюстрації можуть слугувати як прямим візуальним відображенням тексту, так і його творчою інтерпретацією. Наприклад, ілюстрація може відтворювати конкретну подію, описану в тексті, або створювати образи, які виникають в уяві читача під час читання [18].

Вивчення впливу ілюстрацій на сприйняття та розуміння тексту дитячих книг показує, що вони мають значний вплив на сприйняття сюжету та персонажів. Діти часто використовують ілюстрації для сприйняття контексту, визначення настрою сцен та розуміння емоцій героїв. Ілюстрації можуть стимулювати уяву та творче

мислення дітей, надихаючи їх на створення власних історій та образів. Взаємодія тексту та ілюстрацій є важливим аспектом у дитячих книгах, що сприяє розумінню та відчуттю повноти сюжету, а також розвитку творчих та критичних навичок у маленьких читачів. Вивчення цього взаємозв'язку допомагає краще розуміти процес читання та виявляти способи оптимізації його для максимального користування дітьми.

Методи дослідження ілюстрацій у дитячих книгах включають різноманітні підходи, які дозволяють аналізувати їхню роль та вплив на маленьких читачів. Один із таких підходів – квалітативний аналіз, який базується на описовій та аналітичній характеристиці ілюстрацій. Він дозволяє розглядати візуальні елементи, стиль, техніку та символіку, що використовуються в ілюстраціях, а також їхнє співвідношення з текстом. Кількісні методи дослідження можуть використовуватися для оцінки частоти певних візуальних елементів або тематичних зображень у дитячих книгах. Наприклад, дослідження може вивчати, як часто зображені різні персонажі або які емоції вони передають через ілюстрації. Ці методи дозволяють отримати кількісні дані, які можуть бути об'єктивними показниками того, як ілюстрації сприймаються дітьми.

Експертні оцінки також можуть бути важливим методом дослідження ілюстрацій у дитячих книгах. Експерти, такі як ілюстратори, педагоги, психологи чи літературні критики, можуть проаналізувати ілюстрації з різних точок зору, надавши оцінку їхньої ефективності та якості. Вони можуть виявити потенційні позитивні та негативні аспекти ілюстрацій, які впливають на їхню сприйняття дітьми. Психологічні експерименти є ще одним важливим методом дослідження впливу ілюстрацій у дитячих книгах. Ці експерименти можуть включати спостереження за реакцією дітей на різні типи ілюстрацій, проведення фокус-груп або інтерв'ю з маленькими читачами, а також використання психологічних тестів для оцінки їхньої сприйнятливості та реакції. Ці експерименти дозволяють отримати більш глибоке розуміння того, як ілюстрації впливають на дитяче сприйняття та розуміння тексту.

Таким чином, понятійний апарат щодо дослідження дитячої книжкової ілюстрації охоплює широкий спектр методів та підходів, включаючи як квалітативні, так і кількісні методи, експертні оцінки, психологічні експерименти та аналіз взаємодії тексту та ілюстрацій. Вивчення символіки, стилів, психологічних аспектів та впливу ілюстрацій на розвиток дитини допомагає краще зрозуміти роль ілюстрацій у дитячій літературі та їхнє значення для маленьких читачів.

### **1.3 Історичні передумови формування та та розвитку об'єкту дослідження**

Наразі ні в кого не викликає сумнівів, що дитячі видання повинні містити ілюстрації, як важливу складову книги. Зображення повинні бути ретельно продуманими та відповідати змісту казки або вірша. Ілюстрації у дитячих книгах відіграють не лише декоративну роль, але й є своєрідним мистецьким комплексом, який відрізняє цей тип видань від інших.

Художники-ілюстратори відіграли надзвичайно важливу роль у розвитку дитячої книжкової ілюстрації, привносячи у неї свою унікальну творчість та індивідуальний стиль. Варто ще раз згадати М. Сендака, який став справжнім піонером у створенні сучасної дитячої ілюстрації. Його роботи змінили погляди на те, які образи можуть бути представлені у дитячій літературі.

Вплив культурних та соціальних тенденцій на формування стилю та змісту дитячих ілюстрацій у різні історичні періоди є надзвичайно значущим. У кожному епоху суспільство та культура формують особливі уявлення про те, які образи та теми вважаються відповідними для дітей. Наприклад, у середньовічній Європі дитячі ілюстрації часто мали релігійний характер, оскільки це відображало домінуючі культурні цінності того часу. Ілюстрації часто зображали біблійні сюжети або святкові обряди, що відповідали традиційним цінностям та нормам суспільства.

У стилях бароко та рококо ілюстрації для дітей набули більш розкішного та фантазійного характеру, що відображало естетичні та культурні уподобання того

часу. Такі ілюстрації часто мали витончений дизайн та використовували вишукані деталі, які вражали уяву та захоплювали увагу маленьких читачів.

У XIX столітті з поширенням літератури для дітей виникають нові тенденції у створенні ілюстрацій. Наприклад, ілюстрації у книгах для дітей Л. Керрола (рис. 1.3) зображали химерні та фантастичні сюжети, що демонстрували інтереси дітей того часу до пригод та фантазії [24].



Рис. 1.3 Ілюстрації з роману Л. Керрола «Аліса в Країні Чудес»

У XX та XXI століттях з появою нових технологій та змінами в суспільстві стиль дитячих ілюстрацій також зазнав значних змін. З одного боку, ілюстрації стали більш реалістичними та деталізованими завдяки використанню нових технологій в друкарстві та мистецтві. З іншого боку, ілюстрації почали відображати сучасні соціальні та культурні тенденції, такі як багатство культурного різноманіття, рівність та інклюзія. Вплив цих тенденцій на формування стилю та змісту дитячих ілюстрацій відображає та відповідає на потреби та інтереси сучасного дитинства.

Роль видавництва та літературних журналів у поширенні та популяризації дитячої книжкової ілюстрації є важливою та невід'ємною частиною розвитку дитячої літератури. Вони виступають важливим каналом для представлення та просування якісних ілюстраційних робіт перед аудиторією, а також забезпечують доступність дитячої книговидавничої продукції на ринку. Наприклад, видавництво



"HarperCollins Children's Books" відоме своїм широким асортиментом якісних дитячих книг з чудовими ілюстраціями. Його видання, такі як "Where the Wild Things Are" М. Сендака, стали справжньою класикою жанру та отримали великий читацький успіх. Також, літературні журнали, які приділяють увагу дитячій літературі та ілюстраціям, виконують важливу роль у популяризації та визнанні творчості художників-ілюстраторів. Наприклад, журнал "Highlights for Children" відомий своїми відмінними ілюстраціями та якісними матеріалами для дітей різного віку. Він сприяє виявленню талановитих художників-ілюстраторів та їхньому визнанню в широкому читацькому загалі [31].

Видавництва та літературні журнали здійснюють важливу роль у вихованні читачів, використовуючи якісні ілюстрації для підтримки тексту та заохочення до читання. Наприклад, "Scholastic Corporation" випускає велику кількість дитячих книг з привабливими ілюстраціями, які допомагають маленьким читачам краще зрозуміти зміст та зацікавитися книгою. Усі ці видавництва та літературні журнали відіграють невід'ємну роль у розвитку та популяризації дитячої книжкової ілюстрації, створюючи можливості для талановитих художників-ілюстраторів виявити свій потенціал та представити свої твори широкій аудиторії дітей та їхніх батьків [46].

Технічний прогрес має значний вплив на розвиток та поширення дитячої ілюстрації, забезпечує нові можливості для художників та видавців у створенні та розповсюдженні якісних ілюстраційних робіт. Одним з найбільших досягнень технічного прогресу є поліграфічна технологія, яка дозволяє виготовляти великі тиражі книг з високою якістю друку. Завдяки цьому, дитячі книги стали більш доступними для широкої аудиторії, що сприяло їхньому популяризації та поширенню. Іншим важливим аспектом технічного прогресу є розвиток комп'ютерної графіки та програмного забезпечення для ілюстрацій. Це дозволяє художникам створювати цифрові ілюстрації з вражаючою деталізацією та реалістичністю. Крім того, цифрові технології дозволяють швидко редагувати та коригувати ілюстрації, що збільшує швидкість виробництва та покращує якість кінцевого продукту.

Технічний прогрес також впливає на способи дистрибуції дитячої літератури та ілюстрацій. З появою Інтернету та електронних книг, дитячі ілюстрації стали доступними онлайн, що відкрило нові можливості для авторів та читачів з усього світу. Віртуальні книги та мобільні додатки також дозволяють створювати інтерактивні ілюстрації, які залучають дітей до читання та розвивають їхні навички. Технічний прогрес має величезний вплив на дитячу ілюстрацію, забезпечує нові можливості для творчості, дистрибуції та сприяє поширенню дитячої літератури як такої. Ці технології створюють унікальність та різноманітність у світі дитячих книг, дозволяючи художникам та авторам реалізовувати свої ідеї та надихати нове покоління читачів.

Еволюція дитячої книжкової ілюстрації від ранніх дитячих книг до сучасних інтерактивних форматів відображає не лише технічний прогрес, але й зміни в культурних та соціальних уявленнях про дитинство. Початкові етапи розвитку ілюстрацій в дитячих книгах часто відображали простоту та функціональність, де головна мета була передати текст у візуальній формі для кращого розуміння. Ці ілюстрації, часто виконані в чорно-білому або монохромному стилі, здебільшого обмежувалися схематичними зображеннями, які слугували виключно для підтримки тексту. З розвитком дитячої літератури та зростанням уваги до неї, ілюстрації почали набувати все більш важливої ролі у дитячих книгах. Нові техніки та стилі були впроваджені, щоб створити більш яскраві та емоційно насичені ілюстрації, які привертати увагу маленьких читачів та заохочували їх до читання. Винахід кольорового друку дозволив митцям використовувати різноманітні палітри та створювати барвисті та життєві зображення [32].

У сучасній епоху ілюстрації для дитячих книг стали справжніми мистецькими шедеврами, які поєднують в собі технічну вправність і творчий геній. Вони можуть бути виконані у різних стилях, від класичного малюнку до цифрової графіки та тривимірних моделей. Сучасні ілюстрації в дитячих книгах часто взаємодіють з текстом, створюючи вражаючі візуальні ефекти та надаючи додаткові можливості для взаємодії читача з книгою. Поява інтерактивних форматів, таких як електронні книги та мобільні додатки, відкриває нові

перспективи для дитячої ілюстрації. Тепер діти можуть взаємодіяти з ілюстраціями, перегортати сторінки, слухати аудіооповідання та брати участь у ігрових сюжетах. Це робить зовнішній світ книги більш живим та захопливим для маленьких читачів, допомагаючи зберегти інтерес до книг у цифрову епоху.

Перші відомі приклади дитячих ілюстрацій можна відстежити в історії давніх цивілізацій, таких як стародавній Єгипет та Месопотамія. Ці культури мали свої унікальні методи передачі знань та історій через ілюстрації на папірусах та глиняних таблицях. Для дітей ці ілюстрації були не лише засобом розваги, а й важливим інструментом освіти та культурної соціалізації. Вони допомагали молодому поколінню засвоювати моральні цінності, традиції та історію своєї культури.

У середньовічній Європі ілюстрації використовувалися для створення рукописних книг, в тому числі і тих, що були адресовані дітям. Хоча багато з цих ілюстрацій були релігійного характеру, вони також часто зображували повсякденне життя та фольклорні сюжети. Ці твори відіграли значну роль у формуванні світогляду та моральних цінностей дітей того часу, а також сприяли розвитку їхньої уяви та мистецьких смаків [42].

У XIX столітті з поширенням друку та зростанням уваги до дитячої літератури виникає новий етап в розвитку дитячих ілюстрацій. Художники, такі як Дж. Тенніел для "Пригод Аліси в Країні Чудес" та А. де Сент-Екзюпері для "Маленького Принца", створили неперевершені ілюстрації, які стали класикою жанру та вплинули на мільйони дітей по всьому світу. Їхнє значення для культурного та освітнього контексту полягає у тому, що вони не лише прикрашали тексти книг, але й доповнювали їхній зміст, розширювали уяву та сприяли когнітивному розвитку маленьких читачів. Такі ілюстрації стали візитною карткою книги, приваблюючи увагу читачів та збільшуючи їхнє зацікавлення до тексту [44].

Протягом історії розвитку дитячої книжкової ілюстрації можна виділити кілька основних течій та напрямів, які впливали на її еволюцію та стиль. Початково, в ранніх етапах розвитку, ілюстрації в дитячих книгах часто мали простий та функціональний характер. Зображення були схематичними та мінімалістичними,

орієнтованими переважно на передачу сюжету. Проте з виникненням нових технік та технологій у мистецтві, таких як гравюра, акварель, а пізніше фотографія та комп'ютерна графіка, почали розвиватися різноманітні стилі та техніки ілюстрації. Зокрема, одним із напрямків, який виник у ХХ столітті, була модерністська тенденція. Характерною рисою модерністських ілюстрацій була абстракція та експерименти з формою та кольором. Ці ілюстрації надавали пріоритет не стільки деталізації, скільки емоційному враженню та виразності. Цей напрямок підкреслював індивідуальність та авторський підхід до творчості, відображаючи дух сучасності та новаторство [43].

Іншим важливим напрямком була класична школа ілюстрації, яка відображала традиційні техніки та стилі у мистецтві. Ці ілюстрації відзначалися майстерністю виконання, увагою деталей та відтворенням реалістичних образів. Вони надавали перевагу класичним темам та сюжетам, часто ілюструючи казки, легенди та класичні твори літератури. Важливим напрямком у розвитку дитячої книжкової ілюстрації є сучасний стиль, який відображає технології та тренди. Цей напрямок часто використовує комп'ютерну графіку, цифрові технології та інші інноваційні методи для створення вражаючих та динамічних ілюстрацій, які відповідають сучасним смакам та поглядам молодого покоління. Розвиток дитячої книжкової ілюстрації відображає широкий спектр творчих напрямків та стилів, що уособлюють культурні, соціальні та технологічні зміни в суспільстві [18].

Аналізуючи тематичний аспект ілюстрацій у дитячих книжках, можна виявити певні тенденції та популярні теми, які привертають увагу читачів. Наприклад, однією з найпоширеніших тем є пригодницька історія, де головні герої вирушають у захопливі подорожі, долають перешкоди та вирішують складні завдання. Автори, які часто експлуатують цю тему, включають Р. Даля, який створив такі відомі твори, як "Чарлі та шоколадна фабрика", та Дж. К. Роулінг, авторка серії книг про Гаррі Поттера.

З плином часу можна помітити зміни у популярних темах у дитячій літературі. Наприклад, останнім часом зростає увага до книжок, які спрямовані на розвиток емоційного і соціального інтелекту дитини, а також на виховання в них

цінностей толерантності, різноманітності та взаєморозуміння. Автори, які активно працюють у цьому напрямку, включають Дж. Дональдсон, авторку книг "Груфало" та "Маленький вогненний дракон", і М. Фокс, чий твір "Коли малята йдуть спати" став справжнім бестселером серед дитячої літератури. Аналізуючи тематичний аспект ілюстрацій у дитячих книжках, можна спостерігати не лише за сталістю популярних тем, а й за їхніми змінами відповідно до сучасних потреб та цінностей дитячої аудиторії [39].

Отже, історичні передумови формування та розвитку дитячої книжкової ілюстрації складаються з різноманітних етапів та впливів, які сприяли її еволюції. З початком цивілізацій виникли перші форми дитячих ілюстрацій у стародавніх культурах, що відображали культурні та освітні потреби суспільства. У середньовічній Європі ілюстрації використовувалися для оформлення рукописних книг, а з розвитком друкарства виникли перші друковані дитячі книги з ілюстраціями. Протягом історії багато художників-ілюстраторів внесли значний внесок у розвиток цього жанру, створивши неповторні ілюстрації, які відображали технічні, культурні та художні досягнення їхнього часу. Культурні та соціальні тенденції впливали на формування стилю та змісту дитячих ілюстрацій у різні історичні періоди, віддзеркалюючи цінності та ідеали кожної епохи. Роль видавництва та літературних журналів у поширенні та популяризації дитячої книжкової ілюстрації була важливою: забезпечувала доступність цього мистецтва для дітей з різних соціальних шарів. Технічний прогрес також мав великий вплив на розвиток та поширення дитячої ілюстрації, відкривши нові можливості та техніки для художників. З розвитком сучасних технологій виникли нові формати дитячих ілюстрацій: від ілюстрованих електронних книг до анімаційних фільмів та ігор.

## Висновки до розділу 1

Проведено комплексний аналіз джерельної бази дослідження, на основі якого були розглянуті визначні постаті, які відіграли значну роль у формуванні галузі дитячої ілюстрації: як культурні та соціальні тенденції впливали на формування стилю та змісту дитячих ілюстрацій у різні історичні періоди, віддзеркалюючи цінності та ідеали кожної епохи.

Розглянуто основну концепцію та термінологію, яка використовується у сучасній книжковій дитячій ілюстрації. Класифікація видів ілюстрацій за стилем, технікою виконання та характером зображення дозволяє розглянути різноманітність підходів до їхнього створення.

Досліджено, яке значення має дитяча книжкова ілюстрація для розвитку дитячої фантазії, мовлення та креативності. Як вона стимулює дитячий розвиток та розширює їхні знання. Як ілюстрація розширює можливості пізнання дитячої аудиторії аспектів світу навколо них, допомагає розвивати їхні мистецькі здібності, розвиває уяву юних читачів та надихає їх на нові відкриття.

## РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В СТВОРЕННІ ДИТЯЧОЇ КНИЖКОВОЇ ІЛЮСТРАЦІЇ

### 2.1 Класифікація елементів дитячої книжкової ілюстрації та особливості її графічного оформлення

Різноманітність елементів дитячої книжкової ілюстрації є одними з ключових складових, що визначають її впливовість та привабливість для юного читача. Створення оптимального та захопливого ілюстрованого наповнення в дитячій літературі є ключовою складовою редакційно-видавничого процесу.

Ілюстрації можуть відображати емоції та настрої, що допомагає дітям краще розуміти і відчувати атмосферу оповідання. Наприклад, колірна палітра та стиль малюнків можуть передати емоційні відтінки тексту, доповнюючи його та роблячи більш виразним. Важливо також відзначити, що ілюстрації можуть бути корисним доповненням до тексту, щоб пояснити складні або незрозумілі поняття або ситуації. Це особливо актуально для молодших дітей, які можуть мати труднощі з розумінням абстрактних концепцій без візуальних пояснень.

Зауважимо, що при створенні ілюстрацій для дитячої книги також важлива розробка персонажів, локації, загальна естетика та стилістичні особливості. Кожен з цих елементів виконує свою функцію та має свої особливості, які вимагають детального аналізу та розуміння.

Персонажі – центральний елемент будь якої дитячої книги. Вони допомагають маленьким читачам асоціювати себе з героями, вчитися через їхні пригоди та переживання.

Іноді може здаватися що розробка персонажа – це не дуже складно, але насправді за звичайним зображенням може ховатися величезна інтелектуальна робота, безліч начерків та роздумів про особистість, характер, мотивацію персонажа.

Важливо створити такого персонажа, щоб читачі могли легко асоціювати себе з ним або його діями. Щоб герой дійсно зацікавив аудиторію, його характер

повинен мати деякі стандартні риси, а образ бути впізнаваним. Щоб відтворити такий образ, ключову роль відіграють архетипи.

За твердженням К. Г. Юнга, архетипи – це загальні, вроджені моделі людської поведінки та характеру, які впливають на наші вчинки. Є припущення що архетипи представляють собою форми вроджених людських знань, що передаються з покоління в покоління [33]

Дж. Кемпбелл, дослідник міфології, встановив вісім архетипів, які виявляються у художніх творах (табл. 2.1) [49].

Таблиця 2.1

| <b>Архетипи</b> | <b>Визначення</b>  |
|-----------------|--|
| Герой           | Центральний персонаж, який долає перешкоди, жертвує власними потребами заради інших, змінюється та володіє універсальними якостями, маючи при цьому свої недоліки. |
| Тінь            | Антагоністичний персонаж, випробовує героя та створює основний конфлікт для виявлення його найкращих якостей.  |
| Ментор          | Вчитель або наставник, який допомагає герою навчаючи. Захищає та мотивує героя подолати страхи.  |
| Вісник          | Персонаж або об'єкт, який оголошує про майбутні зміни чи виклики, мотивуючи героя до дій та запускаючи сюжетні події.  |
| Вартовий порогу | Персонаж, який стоїть між світами або фазами подорожі героя, не допускаючи тих хто не готовий, та ще випробовуючи рішучість героя.                                 |
| Трикстер        | Комічний персонаж, який вказує на помилки героя і може сприяти його здоровій трансформації.  |
| Перевтільник    | Мінливий персонаж, який часто плутає і вводить героя в оману, викликаючи сумніви та напруженість у його подорожі.  |

Архетипи відіграють значну роль при створенні персонажу, проте не менш важливим аспектом у розробці є їхній дизайн. Важливо звертати увагу на форми, пропорції, які використовуються при створенні персонажа, та підбір колірної



гамми. Оскільки форми можуть підкреслювати характерні риси персонажу та його роль в історії, а колірна гама, яка переважає в образі персонажа, може впливати на емоційне сприйняття його аудиторією.

Дизайн кожного персонажа базується на основних геометричних формах, які визначають те, як глядач буде сприймати героя на інтуїтивному рівні. Ці форми є фундаментальними для створення візуальної мови персонажа.

Наприклад, у студії У. Діснея основним геометричним формам були приписані певні емоційні характеристики:

1. Коло – символізує м'якість, невинність і дружелюбність. Персонажі, розроблені на основі круглих форм, часто виглядають доброзичливими, відкритими та легкими в спілкуванні. М'які контури та відсутність гострих кутів роблять їх менш загрозливими і більш привабливими, створюючи відчуття безпеки та комфорту.
2. Квадрат – викликає асоціації міцності, сили та надійності. Персонажі, побудовані на основі квадратних форм, виглядають стабільними, рішучими та впевненими в собі. Чіткі, прямі лінії та кути передають відчуття стійкості та незламності, але також можуть сприйматися як негнучкі і навіть вперті.
3. Трикутник – уособлює гостроту, динамічність і небезпеку. Персонажі з трикутними елементами виглядають більш агресивними, енергійними та непередбачуваними. Гострі кути і спрямовані вгору лінії створюють враження руху та напруги, що робить таких персонажів більш активними і навіть загрозливими.

При створенні персонажа також важливо враховувати його пропорції. Потрібно уважно враховувати відносні розміри різних частин тіла, оскільки для кожного типу персонажа використовуються різні пропорції. Наприклад, для агресивного та злого персонажа властива маленька голова, широкі груди або масивний тулуб, важкі руки і ноги, а також випнута нижня щелепа та підборіддя.

Для привабливого персонажа можна використовувати переважно дитячі пропорції, в порівнянні з тулубом велика голова, високий лоб, великі та широко

відкриті очі, маленький рот та підборіддя. Такі пропорції допомагають створити м'який, привітний вигляд, що сприймається як привабливий [15].

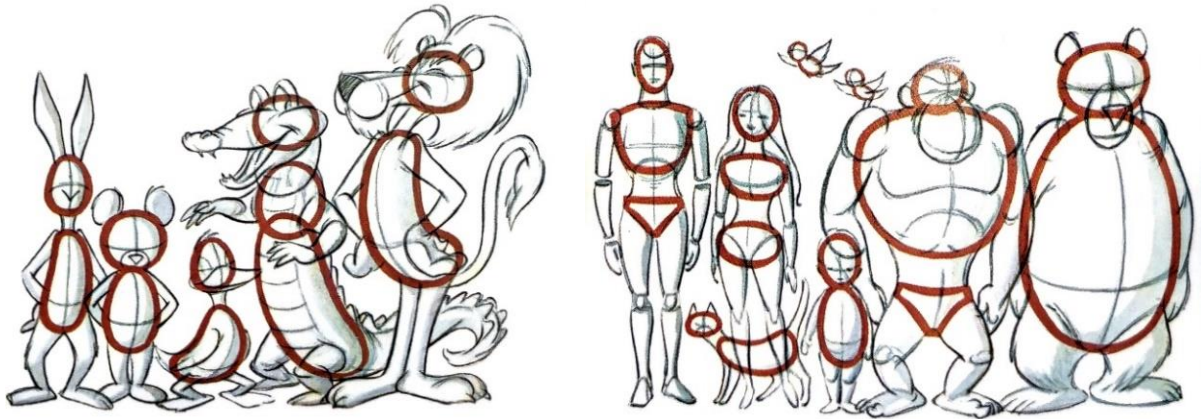


Рис. 2.1 Пропорції персонажів

«Привабливість важлива для персонажа, а зміна пропорцій створює цікавішу форму, яка приваблює читача» радила Г. Менгерт [1].

Коли робота з формами вже виконана, потрібно приділити увагу силуету. Силует забезпечує впізнаваність і визначає наскільки легко персонаж розпізнається глядачем. У успішних персонажів завжди виразний силует. Для прикладу можна розглянути сімейку Сімпсонів, кожного члена сім'ї можна впізнати лише за характерною зачіскою.

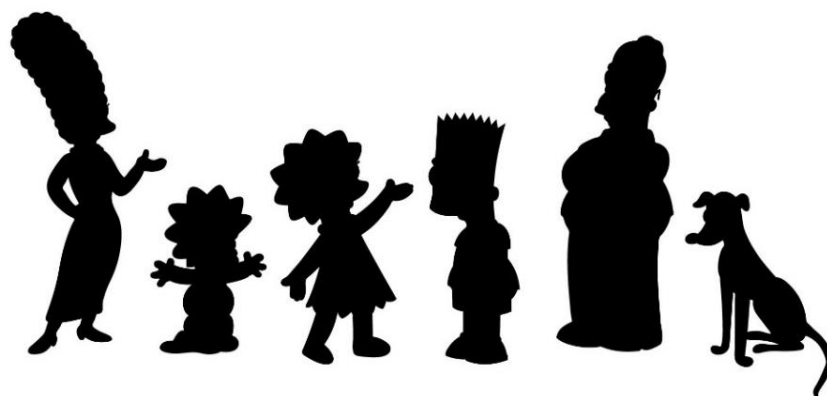


Рис. 2.2 Силуети персонажів «Сімпсонів», створених М. Грейнінгом

Силует не повинен бути перенавантаженим деталями, краще взяти одну характеристику чи атрибут і зробити його більш виразним.

Художниця С. Карре зазначала, що потрібно притримуватися правил при створюванні дизайну для молодших дітей. Смілива простота в формах допомагає дітям легко слідувати за нею та привязатися до неї [1].

Варто виділити ще один надзвичайно важливий елемент дитячих ілюстрацій: підбір палітри кольорів. Цей аспект відіграє ключову роль як і у розробці персонажів, так і у загальному передаванні атмосфери, створенні локацій. Яскраві, насичені кольори можуть зробити ілюстрації більш привабливими та зрозумілими для дітей, допомагаючи їм краще сприймати історію та емоції, закладені у зображеннях. Правильний вибір кольорів здатен підсилити характер персонажів, визначити настрій сцени та створити візуальний зв'язок між різними елементами ілюстрації, роблячи її цілісною та гармонійною.

Психологія сприйняття кольору вивчає вплив кольорів на людські емоції та поведінку. Вона досліджує, як різні відтінки можуть формувати емоційні реакції, враховуючи фактори віку, культури та особистого досвіду.

Різноманітні дослідження та міжнародні опитування свідчать про те, що існують загальновизнані асоціації між кольорами та емоціями, які можуть відігравати ключову роль у сприйнятті [26].

Виходячи з вище зазначеного варто викласти символічні аспекти основної палітри кольорів, що використовуються в дитячій ілюстрації:

1. Чорний колір більшість людей асоціює із сумом та печаллю, а також вбачає у ньому символ влади та авторитету.
2. Білий колір сприймається багатьма як символ чистоти, світла та простору. Він часто використовується для створення відчуття свіжості та легкості.
3. Червоний більшість асоціює з енергією та палкою любов'ю або ж можливою агресією. Часто використовується для підкреслення важливих деталей та об'єктів.
4. Синій колір часто асоціюється зі спокоєм, стабільністю та глибокими почуттями. Його також використовують для передачі відчуття прохолоди та відстані.

5. Зелений часто викликає асоціації з природою, свіжістю та гармонією. Він може також символізувати зрілість та спокій. Також може викликати відчуття відпочинку і релаксації.
6. Жовтий колір може викликати почуття щастя та веселощів. Він є символом радості, енергії та оптимізму. Асоціюється з сонцем, теплом і світлом, що надає йому приємний і жвавий характер.
7. Фіолетовий може передавати відчуття спокою та медитації, а також відображати таємничість і фантазію. Також може асоціюватися з розкішшю, мистецтвом, духовністю та навіть відчуття елегантності
8. Коричневий колір асоціюється з природою, стабільністю та надійністю. Це теплий, природний відтінок, що часто використовується для передачі земельних тонів та натурального середовища. Але у певного відсотка людей він асоціюється з огидою.
9. Помаранчевий колір асоціюється з енергією, теплом та ентузіазмом. Він часто викликає відчуття радості та креативності, стимулює активність і позитивні емоції.
- 10.Рожевий колір викликає відчуття ніжності, романтики та любові. Він часто асоціюється зі спокоем, дружелюбністю та добротою. У багатьох людей рожевий колір також пов'язаний з емоційною теплотою та м'якістю.

Варто зазначити що немає суворих правил щодо використання кольорів для злих чи добрих героїв. Однак у студії Walt Disney закріпилися певні асоціації кольорів із персонажами. Наприклад, для лиходіїв вони часто використовували темні кольори: чорний, фіолетовий, зелений та червоний – відтінки, що асоціюються з загадковістю, лиходійством, агресією та заздрістю. Для головних героїв використовували світлі та яскраві кольори: блакитний, білий, жовтий, зелений – кольори, які викликають емоції довіри, спокою та радості. Другорядних персонажів та інші ролі зазвичай зображували в нейтральних кольорах, які не привертають багато уваги, зливаються з фоном і допомагають виділити головних героїв.

На (рис. 2.3) зображені кадри з мультфільму «Принцеса і Жабеня» від студії Walt Disney. На кадрі зліва зображені головна героїня Тіана з батьком, та антагоніст доктор Фасільє справа. Головна героїня в яскраво-салатовому одязі з короною підкреслює свій позитивний образ. Батько, як другорядний позитивний герой, має приглушені кольори, що не привертають багато уваги. Антагоніст, доктор Фасільє, зображений у темних відтінках, що підкреслює його лиходійський характер.



Рис. 2.3 Колористика персонажів у мультфільмі «Принцеса і Жабеня» від студії Walt Disney

Гарні та деталізовані фони ще один важливий елемент дитячої книжкової ілюстрації, який відіграє важливу роль у розвитку уяви та естетичного сприйняття у юних читачів. Вони не лише доповнюють основних персонажів та сюжет, а й створюють повноцінний, живий світ, в який діти можуть поринути. Деталізовані фони допомагають дітям краще зрозуміти контекст історії, роблять її більш реалістичною та захопливою.

Деталі на задньому плані можуть мати навчальний та пізнавальний характер, такий прийом використовується збагачення знань дітей про навколишній світ. Наприклад, зображення певних предметів, рослин, тварин або архітектурних елементів можуть слугувати своєрідним підручником, з якого читачі будуть дізнаватися про щось нове та вивчати це під час читання.

Фони також сприяють емоційному залученню дітей, допомагають передати настрої та атмосферу сцени. Яскраві, живі пейзажі створюють відчуття радості та пригод, тоді як темніші та загадкові сцени можуть додавати напруги та інтриги.

Загалом, важливо відзначити що гарні та деталізовані фони в ілюстраціях для дітей є важливим елементом, що підвищує якість дитячих книг, роблячи їх більш привабливими та корисними для розвитку дітей.

Для прикладу чудової деталізації фонів варто розглянути одного із видатних українських художників В. Єрко, який здобув визнання завдяки своїм надзвичайно деталізованим роботам. Його твори вражають неперевершеною увагою до дрібниць, включаючи деталізовані фони та загальний стиль, який знайшов шанувальників як серед дітей, так і дорослих.

Однією з найвідоміших його робіт є «Снігова Королева» (рис. 2.4), яка вважається своєрідною візитною карткою видавництва «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». Як зазначають у своїй статті Г. В. Новік з П. О. Земцовою «Все докладно промальовано, жодна деталь не випадкова у малюнку. Здається, що ці яскраві ілюстрації можна розглядати нескінченно, вивчати годинами» [7, 20].



Рис. 2.4 Ілюстрація до «Снігової Королеви» В. Єрко

Також варто розглянути детальніше роботи відомого американського ілюстратора Г. Тенгрена, який зробив вагомий внесок до композицій мультфільму «Піноккіо» (1940). Він створював перспективно складні фони, які добре підкреслювали ілюзію глибини (рис. 2.5). Художник не фокусувався на дальніх планах, його пейзажі відрізнялися своїм унікальним стилем: вузькі бруковані вулички, ліхтарі, мініатюрні будиночки з багатьма деталями, химерні селища.[10]





Рис. 2.5 Кадри з мультфільму «Піноккіо» від студії Walt Disney

Розглядаючи ці приклади, можна побачити, як вдало встановлюється взаємодія між персонажами та фонами. Завдяки цьому чудово передається атмосфера місця дії, і, незважаючи на високу деталізацію, не втрачається важливість головних персонажів.

Також важливо не забувати про ще один важливий елемент в оформленні дитячої літератури – обкладинка книги. Вона повинна обов'язково бути привабливою, яскравою та цікавою, щоб одразу привертати увагу юних читачів. Обкладинка є своєрідним обличчям книги, тому вона повинна відображати її зміст та атмосферу, а також створювати позитивне перше враження.

Варто звернути увагу на те, якою продуманою та деталізованою може бути обкладинка книги, використовуючи приклад серії книг про Гаррі Поттера Дж. Роулінг, проілюстрованих В. Єрком та поширеним видавництвом «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА». Кожна обкладинка не лише неймовірно красива, але й ретельно опрацьована, передає суть подій конкретної частини книги. Якщо зібрати всю серію разом, корінці книг формують повноцінну композицію, яка відображає сюжет усіх частин загалом (див. додаток А).

## 2.2 Аспекти композиції в ілюстрації для дитячої літератури

Композиція – це структура художнього твору і взаємне розташування елементів, що створює гармонійне, цілісне та збалансоване зображення. Композиція включає в себе розміщення фігур, ліній, кольорів та інших елементів у просторі, щоб досягти бажаного естетичного ефекту та впливу на глядача [9].

Композиція, як унікальний пошук кожного митця, який відповідає власним особливим вподобанням, може викликати різні почуття та емоції у глядача. Всі деталі композиції важливі: чіткість силуетів, як розташовані предмети та відтворені образи, ритміка елементів та загальний підбір кольорів [17].

Виходячи з вище зазначеного можна виділити, що композиція – це складання цілого з окремих частин. Задачею композиції є втілення та передавання авторського задуму, проте важливо це зробити правильно та гармонійно.

Варто розглянути основні елементи, на яких будується гармонійна композиція, та які є не від'ємною частиною художнього мистецтва:

- Цілісність – забезпечує сприйняття твору єдиним цілим, наявність взаємозв'язку між всіма елементами композиції та поєднання їх для відтворення сприятливого враження гармонійного комплексу. Цей елемент вимагає дотримання певного стилю в усьому творі: кольорова гамма, форми, тональність.
- Баланс – рівномірне розташування об'єктів у малюнку для створення візуальної стабільності та гармонії. Візуальну вагу в композиції можна передавати за допомогою розмірів об'єктів, тональності та кількості.
- Супідрядність – вимагає, щоб у творі було виділено головний об'єкт, якому будуть підрядні всі інші елементи. Центр композиції має виділятися на фоні другорядних об'єктів так, щоб можна було чітко відслідкувати ієрархію. Виділяти головний елемент можна за допомогою кольору, розміру, контрасту, освітлення.

Цей принцип композиції можна чітко відстежити на картині "Катерина" Т. Г. Шевченка (див. додаток Б). У цій композиції головна героїня виділяється за



допомогою кольору та світла, тоді як другорядні персонажі знаходяться в тіні, менш контрастні. Всі їхні погляди спрямовані на головну героїню, що дає глядачу чітке розуміння того, хто є центральною фігурою в композиції.

У посібнику «Основи формальної композиції» широко описано всі засоби та елементи композиції, орієнтуючись на нього можна виділити такі важливі аспекти як: групування, накладання та врізання елементів, ритміка, пропорції, колір, фокусування, текстура та багато інших елементів [25].

Розробка ілюстрацій для дитячої аудиторії вимагає врахування ряду додаткових аспектів, оскільки діти сприймають світ інакше, ніж дорослі. Це потребує дотримання певних правил у композиції, які дозволяють ефективно передати зміст і емоції, забезпечити доступність та привабливість зображень для молодших читачів. Особлива увага має бути приділена такому аспекту, як яскравість та кольорові рішення.

Цей елемент композиції надзвичайно важливий для дитячої аудиторії, адже яскраві та насичені кольори привертають увагу дітей, та роблять ілюстрації більш привабливими. Вибір кольорової гамми може впливати на сприйняття емоцій дитиною. Наприклад, теплі кольори, такі як червоний, жовтий і оранжевий, можуть створювати відчуття тепла, радості та енергії. Холодні кольори, такі як синій і зелений, можуть заспокоювати та створювати відчуття спокою і гармонії. Тому важливо використовувати кольори, які відповідають емоційному контексту історії та допомагають передати почуття персонажів.

Варто не забувати, що колористика ілюстрацій повинна відповідати віковій групі цільової аудиторії. Для молодших дітей зазвичай використовують більш прості та яскраві кольори, тоді як для старших дітей можна використовувати більш складні та приглушені відтінки.

Також, кольорове рішення ілюстрацій має гармонійно поєднуватися з текстом книги. Тому, переходячи до зв'язку з текстом, іншого аспекту композиції, варто також не забувати про підбір кольору, для гармонії з зображеннями та відповідності загальній тематиці та атмосфері розповіді.

Важливо, щоб зображення відповідали текстовому опису та не суперечили йому. Ілюстрації можуть додавати сенс до тексту, підкреслюючи важливі моменти або деталі, які можуть бути пропущеними при звичайному читанні. Вони можуть допомагати дітям візуалізувати складні концепції або ситуації, які важко зрозуміти лише з тексту.

Ще один важливий аспект дитячих ілюстрацій – це простота і ясність. Композиція повинна бути зрозумілою і легкою для сприйняття. Складні форми та надмірна кількість елементів можуть відволікати та плутати маленьких читачів.

Ілюстрації повинні бути чіткими і зрозумілими, без надмірної кількості деталей. Кожен елемент ілюстрації має бути легко впізнаваним. Варто уникати складних форм і абстракцій, віддаючи перевагу зрозумілим і знайомим дітям образам

Слід звернути увагу і на головних персонажів, які повинні бути виділені з допомогою кольору, розміру чи розташування. Силует також має бути чітким і легко запам'ятовуваним. Ці аспекти будуть допомагати дитині зосередити увагу на важливих частинах зображення та краще зрозуміти історію.

За допомогою кольору, правильної композиції та чітких форм можна створювати зрозумілі історії навіть без тексту. Для прикладу, можна розглянути дитячу історію "М'яч для Дейзі" К. Рашки (рис. 2.6). Ця історія виконана в стилі «німої» книги та відтворена традиційними живописними матеріалами. Навіть дитина, яка ще не вміє читати, зможе зрозуміти цю історію. Вона має влучний сюжет, їй чудово вдається передати ідею та навчити цільову аудиторію важливим урокам, які показані у книзі [19].



Рис. 2.6 Ілюстрації до книги «М'яч для Дейзі» К. Рашки

Також варто зосереджувати увагу на виразності емоцій персонажів. Це є ключовим аспектом, який здатний захопити читача, допомогти зрозуміти почуття та переживання героїв. Їх виразність може включати широкий спектр: від радості та смутку до страху та захвату, які передаються через вирази обличчя, жести, позицію тіла та виразність кольорів і тонів. Якщо ілюстрації успішно передають емоції персонажів, то вони стають більш привабливими та захопливими для читачів, що допомагає читачам краще зрозуміти героїв та поспівчувати їм. Виразність емоцій у ілюстраціях сприяє поглибленню зв'язку між дитиною та книгою, роблячи читання більш захопливим та емоційно насиченим досвідом.

Основною умовою успішного підбору ілюстративного матеріалу для дитячої літератури є врахування вікових особливостей, оскільки з віком змінюються вимоги читача до змісту, структури, розташування елементів та колористики. Відповідно до вікової категорії читачів, видання їх поділяють на чотири групи (табл. 2.2) [36].

Таблиця 2.2

| Група | Вікова категорія, років | Відсоток ілюстрацій у тексті, %   |
|-------|-------------------------|---|
| 1     | До 5                    | Від 60% до 80% ілюстрацій. У цьому віці діти найбільше покладаються на візуальну інформацію для розуміння змісту та розвитку уяви.                        |
| 2     | Від 6 до 10             | Від 40% до 60% ілюстрацій. Для дітей цього віку ілюстрації залишаються важливими, але текст починає відігравати більшу роль у формуванні навичок читання. |
| 3     | Від 11 до 14            | Від 20% до 40% ілюстрацій. У цьому віці ілюстрації ще важливі для підтримки інтересу та візуального розуміння складних концепцій, але текст домінує.      |

|   |              |   |
|---|--------------|---|
| 4 | Від 15 до 18 | Від 10% до 20% ілюстрацій. У підлітковому віці ілюстрації відіграють менш важливу роль, оскільки читачі здатні самостійно розуміти та інтерпретувати текст. |
|---|--------------|---|

Відстань від ілюстрації до тексту повинна бути не менше 6 мм для всіх вікових груп видань.

Вимоги для третьої групи (віком від 11 до 14 років) допускають розміщення ілюстрацій на полях (крім внутрішнього краю) за умови збільшення ширини полів на 30%.

Примірники видань четвертої групи (віком від 15 до 18 років) підлягають відхиленню у разі виявлення дефектів у відтворенні ілюстрацій, які ускладнюють їх сприйняття. Серед таких дефектів можуть бути великі фарбовані ділянки зображення, дублювання друку, несумісність кольорів, неправильне розташування ілюстрацій та дзеркальне відображення.

Такі вимоги для четвертої групи поставлені з метою забезпечення високої якості ілюстративного оформлення в виданні, яке відіграє важливу роль у сприйнятті змісту книги. Оскільки члени цієї вікової групи мають вже розвинені читацькі навички та можуть більше зосереджуватися на деталях, недоліки у відтворенні ілюстрацій можуть вплинути на їхнє загальне враження від книги. Тому особлива увага приділяється якості зображень і вимогам до них.

У той же час, для інших вікових груп, таких як перша, друга та третя, де читачі ще розвивають свої навички читання та сприйняття, фокус зазвичай зосереджений на ілюстраціях, як на допоміжному засобі для розуміння змісту книги, а не як основному засобі сприйняття. Тому, хоча якість ілюстрацій важлива, вимоги до неї можуть бути менш прискіпливими, оскільки невеликі недоліки не так критично впливають на загальне сприйняття.

На підставі вище розглянутих аспектів композиції дитячої ілюстрації рекомендується проаналізувати різноманітні варіанти розміщення та викладення ілюстрацій на сторінках книги [35, 23].

Спот-ілюстрація – це варіант невеликого ізольованого малюнку, який може бути з фоном або без, може використовуватися для доповнення або прикраси тексту у книжці, журналі або газеті. Малюнок може бути розміщений поруч з текстом або відокремлена від нього, і, зазвичай, відтворює окремий епізод або сцену з тексту, який супроводжує. Також за допомогою таких ілюстрацій можна показувати послідовність дій (див. додаток В).

Ілюстрація в рамці – це варіант малюнку, коли зображення знаходиться у відокремленій області на сторінці книги або журналу. Вона подібна до спот-ілюстрації, але має більший розмір, ніж звичайний спот, і не займає всю сторінку. Це дозволяє виділити ілюстрацію та зосередити увагу читача на конкретному епізоді або деталі. Також ілюстрація в рамці може бути виконана у формі коміксу, де різні кадри подій показані послідовно у відокремлених рамках. Це дає можливість передати послідовність дій і розвиток сюжету, зберігаючи відокремленість кожного елемента у межах рамки (див. додаток Г).

Ілюстрація на 1/2 та 3/4 розгортки – це зображення, яке займає близько половини або три чверті сторінки книги, поділяючи простір з текстом. Цей тип ілюстрації може бути виконаний як з чітким, так і з розмитим фоном, що дозволяє виділити образ від тексту. Також ілюстрація може мати фон, який непомітно переходить у текст, створюючи єдине візуальне середовище. Це дозволяє ілюстрації гармонійно вплітатися в текст і забезпечує цікавий візуальний ефект для читача. З таким типом ілюстрації ще часто поєднують спот-ілюстрацію, яка розташована поруч або навколо основного зображення. Ця комбінація дозволяє додатково розширити інформаційне наповнення сторінки, використовуючи невеликі малюнки для підкреслення або доповнення головного зображення (див. додаток Д).

Ілюстрація на сторінку – це зображення, яке розташоване на всій або частині сторінки книги. Вона може займати весь простір сторінки або бути поєднаною з текстом. Такий підхід часто використовується для надання візуального акценту важливим моментам або ключовим сценам в тексті (див. додаток Е).

Розгортка – це сторінка в книзі або журналі, на якій розташована ілюстрація, яка займає повністю обидві сторінки. Це може бути велике зображення, що розгортається через обидві сторінки книги, або дві ілюстрації, які гармонійно доповнюють одна одну. Розгортка може відтворювати ключову сцену або пейзаж, створюючи враження простору та глибини. Цей ефект використовується для того, щоб підкреслити важливі моменти в тексті або відобразити розмах подій (див. додаток Ж).

Важливо слідкувати за балансом між білим простором та ілюстраціями в книзі, а також важливо розуміти, як кожен елемент впливає на загальний вигляд сторінки. Комбінації з різними співвідношеннями кольорових плям та білого фону можуть створювати багато цікавих ефектів, поєднання яких дозволяє створювати динамічність і варіативність на кожній сторінці книги.

Чергування ілюстрацій з білим простором дозволяє читачеві відпочивати від насичених зображень, що робить читання більш приємним і комфортним. Такий підхід підтримує увагу читача до книги і зменшує втому від перегляду ілюстрацій. А також це надає можливість відмітити ключові моменти в тексті або надати вагу важливим деталям на сторінці.

Багатьом початківцям у світі книжкової ілюстрації здається, що знаком професіоналізму є заповнення кожного розвороту книги малюнками від краю до краю, проте справжнім професіоналом в цій сфері є той, хто вміє балансувати між ілюстраціями та текстом. Вміння створити гармонійний зв'язок між цими елементами дозволяє зробити читання цікавим та приємним [23].

### **2.3 Книжкова дитяча ілюстрація як чинник формування художнього смаку у дитини**

Для створення дитячих книжкових ілюстрацій художники мають на вибір різноманітні техніки та методи розробки. Наприклад, ілюстрації можуть бути створені за допомогою традиційних методів, таких як фарби, олівці, а також шляхом використання колажів, аплікацій, фотографій і багатьох інших. З

розвитком технологій все більш популярною стає комп'ютерна графіка, яка надає більше можливостей, прискорює та спрощує процес створення ілюстрацій. Однак, традиційні ручні техніки залишаються все ще актуальними, і навіть набувають ще більшої цінності та здатними надати більш глибокий ефект. Разом з цим розробляються нові авторські варіації ілюстрацій, які сприяють більшому зацікавленню дитини та її глибшій взаємодії з книгою [28].

Проте, Ю. Федіна відзначає, що на межі 1990-х та 2000-х років діти стали менше цікавитися книгами, що пояснюється новою тенденцією використання комп'ютерів для дозвілля [32].

У книзі "Читання дітьми книжок з картинками" Е. Аризпе розповідається про те, як діти різного віку сприймають та інтерпретують ілюстрації в сучасних дитячих книжках. Вона висвітлює важливість візуальної грамотності для розвитку дітей, демонструючи, як діти розуміють складні зображення на різних рівнях, від буквального до метафоричного, і як вони висловлюють свої особисті реакції на ці зображення [38].

Діти найкраще сприймають ілюстрації, які відповідають їхньому віковому розвитку та інтересам. Яскраві, барвисті зображення можуть привернути увагу молодших дітей, тоді як старші діти віддають перевагу складнішим і детальнішим ілюстраціям. Важливо, щоб ілюстрації були не лише естетично привабливими, але й мали освітній та розвивальний характер, стимулювали уяву та заохочували дитину до пізнання світу. Крім того, правильно підібрані ілюстрації сприяють кращому розумінню тексту та розвитку мовленнєвих навичок, адже діти можуть легше сприймати інформацію, якщо вона подається візуально. Таким чином, ілюстрації відіграють важливу роль у формуванні позитивного ставлення до читання та навчання в цілому.

Наприклад наймолодше покоління читачів, які можливо ще не мають відповідних навичок читання, виявляє особливий інтерес до інтерактивних книжок (рис. 2.7). Зокрема, вони дуже зацікавлені у книжках, що створені з використанням різноманітних захопливих матеріалів, таких як текстильні вставки, гудзики, нитки та інші. Ці діти особливо привертаються до видань, які надають можливість

взаємодії, наприклад, можливість рухати, відкривати або відклеювати окремі елементи. Їх захоплюють яскраві кольори, які викликають цікавість, прості форми та силуети, які сприяють легкому запам'ятовуванню та сприйняттю інформації.



Рис. 2.7 Розвивальні книжки для дітей з фетру

Варто зазначити, що колірна палітра ілюстрацій у дитячих книжках відіграє ключову роль, оскільки вона не тільки сприяє естетичному враженню, а й має значний комунікативний вплив. Зображення повинні бути насиченими та яскравими, з врахуванням усіх відтінків. Комбінація фарб має бути збалансованою, а контрастність ілюстрацій однаковою як для кожного екземпляру всього тиражу. Перевагу слід надавати природнім кольорам, що допомагають дитині сприймати світ реальним [36].

Підлітки на відміну від менших дітей цінують складніші ілюстрації, які мають більше деталей та глибину сюжету. Тому при створенні ілюстрацій для цієї вікової групи можна використовувати складніші елементи, силуети та відтінки кольорів. Добре пророблені та деталізовані ілюстрації можуть зацікавити підлітків, та спонукати їх детальніше розглядати зображення, що робить книгу ще більш цікавою та привабливою для читача.

Загалом, деталізація в малюнку є важливою для будь-якого віку. Адже за допомогою деталізації можна передати більше інформації. Деталізовані ілюстрації розширюють візуальний досвід дитини, дозволяючи їй ретельно розглядати та відкривати нові деталі та елементи на зображенні. Через деталізацію діти можуть краще уявити та зрозуміти події та сюжетні моменти, що описані в книзі і сприяють



поглибленню їхнього розуміння тексту. Крім того, ретельне розглядання деталей в ілюстраціях розвиває у дітей навички уважності та спостережливості, що є важливими для їх загального розвитку.

Також, як і приклад, варто розглянути книгу для дітей віком від семи років («Маленькі історії Великих Людей. Леонардо да Вінчі» (2020 р.)) від письменниці І. Томас (рис. 2.8). Оскільки ця книга адресована старшим дітям, які перебувають у одному з найбільш допитливих періодів свого життя, вона використовує кілька цікавих прийомів. Наприклад, багатообіцяюча назва, яскрава обкладинка, що привертає увагу, та видатна постать на обкладинці. Загалом, книга має дуже приємний стиль. Автор цікаво відтворює зміст та образи, що надихає на уважне читання та насолоду роздивлятися ілюстрації. Ілюстрації розроблені за допомогою комп'ютерної графіки та векторного зображення, що дозволяє автору з мінімальними зусиллями передати всю суть тексту за допомогою ліній [11].



Рис. 2.8 Обкладинка та ілюстрації до книги «Маленькі історії Великих Людей. Леонардо да Вінчі» І. Томас

Отже, на формування художнього смаку дитини впливатиме перше візуальне враження. Книга повинна бути естетично привабливою відповідно до вікових особливостей, та викликала цікавість у дитини. Адже формування художнього смаку неможливе, якщо книга не подобається і не приносить задоволення. А також не слід забувати й про інші чинники, які формують цю естетичність.

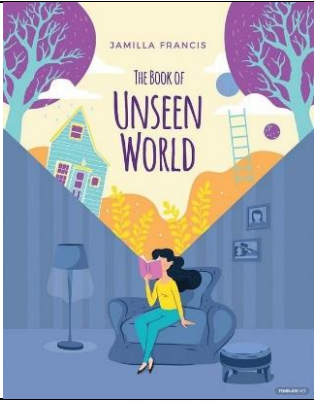

Важливим елементом для сприйняття сюжету в ілюстрації є композиція. Завдяки композиції можна передати настрій, правильну послідовність подій та гармонійне розташування об'єктів на зображенні. Правильно розроблена композиція сприяє кращому розумінню сюжету та допомагає читачу легше увійти в образну атмосферу історії. У відсутності або при неправильній композиції можливе хибне сприйняття сюжету та втрата зв'язку між образами та подіями.

А також не менш важливим для естетичності ілюстрацій є їх стиль. Саме стиль та його виконання відрізняє художників між собою. Через стиль можна передати певний жанр та настрій. Підбір стилю також дуже важливий, адже все повинно бути логічним, стиль та історія, яку ілюструють, повинні гармоніювати між собою і не викликати питань. Тому стиль відіграє одну з найбільших ролей у естетичності та розвитку художнього смаку.

Існує безліч різних стилів в ілюстрації, кожен з яких має свої характерні риси та властивості. Деякі з них можна розглянути в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

| Стилі ілюстрацій  | Приклади ілюстрацій   |
|---|---|
| <p>1. Мультяшна ілюстрація:<br/>Відзначається яскравими кольорами, спрощеними формами та виразними рисами персонажів.</p> |  |
| <p>2. Реалізм: Стиль, який прагне зобразити об'єкти та сцени максимально точно та детально, як у реальному житті.</p>     |  |

|  |   |
|--|---|
| <p>3. Векторна графіка відзначається чіткими лініями та плоскими кольорами, що формують чисті та сучасні зображення.</p> |  |
| <p>4. Гравюра: Чіткі лінії та контрастні тіні, вирізані на поверхні та надруковані на папері.</p>                        |  |

Прикладом застосування цих стилів можуть слугувати роботи Є. Гапчинської. Її стиль відомий кожному та легко впізнаваний. Її ілюстрації можна знайти всюди: від поштових марок до коробок цукерок та книг (рис. 2.9). Вони легко впізнаванні завдяки її наївному стилю. Стилізація персонажів Гапчинської є дуже характерною: вони мають дитячі риси зовнішності, великі круглі обличчя, великі носи та маленькі очі. Її стиль є унікальним та імпонує багатьом людям. Крім того, він комерційно універсальний, адже роботи Гапчинської чудово вписуються в дизайн багатьох речей.

Важливим аспектом є те, що художниця малює традиційними матеріалами на полотні, а потім сканує роботи і переводить їх у цифрове середовище. Це дозволяє зберегти фактуру полотна та мазки фарби, що додає особливого шарму її роботам. Текстура на зображеннях створює ілюзію, що ця фактура присутня і на предметі, що створює заворожливий ефект та додає приємної тактильності виробам, на яких ці зображення використовуються.





Рис. 2.9 Роботи Є. Гапчинської

Ще один приклад передачі фактурності можна побачити в роботах О. Дикої. Олександра працює за допомогою цифрових засобів, проте її стиль також дуже виразний. Її роботи виконані переважно в теплій осінній палітрі, з детальним пропрацюванням усіх елементів. Наприклад, навіть дрібні деталі, такі як шерстинки, відмальовуються вручну. Завдяки цьому її роботи, особливо книга "Казки місячного млина" (рис. 2.10), дуже подобаються дітям. Її персонажі виконані в цікавому спрощеному стилі: прості форми та милі тваринки які залишають свої відбитки в усіх ілюстраціях.

Олександра використовує текстуровані пензлі, що додає її роботам приємної фактури. Це створює ілюзію, що роботи намальовані на папері олівцем, надаючи їм особливого шарму та роблячи їх візуально привабливими для дітей.



Рис. 2.9 Обкладинка та ілюстрація до книги «Казки місячного млина» О. Дикої

Також варто звернути увагу на роботи Л. ван Баарле, відомої під псевдонімом Loish, яка здобула свою популярність завдяки своїм виразним ілюстраціям, які відзначаються яскравими кольорами, плавними лініями та увагою до деталей. Вона працює як у традиційних техніках, так і в цифровому форматі. Досить часто вона допрацьовує традиційні роботи за допомогою цифрових засобів. Навіть у цифровому середовищі їй вдається передати легкість акварельної техніки (рис. 2.10).



Рис. 2.10 Ілюстрації Л. ван Баарле

Кожен художник вносить свій вклад у розвиток мистецтва, знаходячи унікальні риси в стилі та експериментуючи з різними комбінаціями стилів. Кожен працює по-своєму з кольорами, що призводить до появи безлічі неймовірних стилів, кожен з яких має велике значення у цій ніші. Всі техніки є особливими та складними по-своєму, але найважливіше, щоб результат був якісним та ілюстрації добре сприймалися глядачем.

## Висновки до розділу 2

В результаті дослідження було виявлено як ілюстрації впливають у формуванні та розвитку дитячої уяви та креативності.

Також розглянуто стилі ілюстрацій, які найбільш ефективно сприймаються дітьми, а також кольорова гама, яка викликає у них найбільшу зацікавленість і сприймається позитивніше.

Досліджена тема дотримання правил розробки дитячих ілюстрацій відповідно до віку дітей та розглянуті методи вибору стилів, кольорової гами та використання технік створення ілюстрацій підвищує їхню привабливість для маленьких читачів, сприяє їхньому всебічному розвитку та формуванню художнього смаку.

За результатами дослідження було визначено, що для досягнення максимальної ефективності ілюстрацій у дитячій літературі, важливо дотримуватися вимог та стандартів при створенні.

## РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА АВТОРСЬКОЇ ІЛЮСТРОВАНОЇ ДИТЯЧОЇ КНИГИ «КАЗКА ПРО ЛИСЕНЯ»

### 3.1 Художньо-образні засади створення дитячої ілюстрованої книжки «Казка про Лисеня»

На основі вище дослідженого матеріалу згаданих науковців та художників, що зробили свій певний внесок в дитячу ілюстрацію, було розроблено авторський проєкт дитячої ілюстрованої книги "Казка про Лисеня".

Розробка даного авторського проєкту вимагала врахування сучасних тенденцій в створенні дитячої книжкової ілюстрації, класифікацію елементів і особливості графічного оформлення, щоб створити в результаті ілюстровану книгу, яка відповідає всім вимогам сучасної дитячої літератури та сприяє розвитку естетичного сприйняття у маленьких читачів.

Для початку варто зазначити, що казка – це один із найдавніших жанрів народної словесності, оповідна форма усної творчості, яка передається з покоління в покоління. Казка являє собою художній твір, що зазвичай має вигаданий, фантастичний або алегоричний сюжет і містить у собі моральну або повчальну складову [13].

А також варто детальніше розглянути, які функції повинна виконувати казка для дітей [45]:

- Освітня функція. Казки допомагають дітям пізнавати навколишній світ, природні явища, суспільні норми та правила поведінки, а також розширювати словниковий запас.
- Виховна функція. Казки формують у дітей моральні цінності, такі як добро, чесність, справедливість. А також через позитивну поведінку та приклади героїв, діти можуть проєктувати це в життя.
- Культурна функція. Казки передають дітям культурну спадщину, народні традиції, міфи та легенди, сприяють формуванню національної ідентичності та усвідомлення культурної приналежності.

- Розважальна функція. Казки приносять дітям задоволення та відпочинок, захоплюють їх цікавими сюжетами та яскравими героями, роблять процес читання приємним і захопливим.
- Естетична функція. Казки розвивають уяву та творчі здібності дітей, знайомлять їх з літературними та художніми засобами, сприяють формуванню естетичного смаку.

Для розробки дитячої ілюстрованої книги були враховані такі аспекти створення гармонійного і захопливого продукту для юних читачів:

Сюжет казки:

- Сюжет має бути зрозумілим і цікавим для дітей відповідного віку. Важливо врахувати розвиток подій, персонажів та мораль казки.
- Розміщення тексту повинно бути ретельно продуманим. Текст має бути інтегрований з ілюстраціями таким чином, щоб читачам було зручно слідкувати за історією.

Композиція зображень:

- Ілюстрації повинні бути розміщені в книзі так, щоб вони логічно відповідали розвитку сюжету та забезпечували плавний перехід від однієї сцени до іншої, що допомагає підтримувати інтерес дітей до читання та робить його більш комфортним.
- Композиційні рішення повинні враховувати баланс між текстом і зображеннями, щоб не перевантажувати сторінки інформацією.

Розробка привабливих персонажів:

- Персонажі мають бути яскравими та привабливими, щоб діти могли легко їх впізнавати та запам'ятовувати, а також асоціювати себе з ними.
- Варто приділяти увагу деталям зовнішнього вигляду, жестам і міміці персонажів, щоб краще передавати їхні емоції та характер.



### Стиль ілюстрацій:

- Важливо визначити єдиний стиль ілюстрацій, який буде застосовуватися на всіх сторінках книги. Це допоможе створити цілісне візуальне враження.
- Стиль має відповідати віковій категорії цільової аудиторії та жанру казки.

### Розробка фонів:

- Фони повинні бути деталізованими та гармонійними, доповнюючи основних персонажів та сюжет. Вони мають створювати атмосферу казки і допомагати дітям краще зрозуміти контекст історії.
- Важливо забезпечувати різноманітність фонів, щоб підтримувати інтерес до книги протягом всього читання.

### Форзац:

- Форзац є важливою частиною книги, яка може використовуватися для додаткових ілюстрацій, мап, схем або навіть інтерактивних елементів, що залучатимуть дітей до читання з першої ж сторінки.
- Дизайн форзацу повинен гармоніювати з загальним стилем книги і створювати позитивне враження, запрошуючи читача до подальшого ознайомлення з історією.

### Обкладинка книги:

- Обкладинка є першим елементом, який бачить читач, тому вона повинна бути привабливою, яскравою та інформативною.
- Важливо, щоб обкладинка передавала основну ідею казки та викликала у дітей бажання взяти книгу до рук. Вона має включати головних персонажів та ключові сцени, які зацікавлять маленьких читачів.
- Обкладинка повинна також відповідати віковій категорії читачів та жанру книги, враховуючи кольорову палітру та художній стиль.

Ілюстрування казки "Казка про Лисеня" було натхненним особистими дитячими спогадами, що мали значний вплив в певний період часу. Ця казка написана бабусею, серед багатьох інших казок, була найулюбленішою у всіх

онуків. Тому вона звучала кожного вечора перед сном, навіюючи зображення, які виникали під час її прослуховування.

У процесі розробки авторського проєкту були поставлені такі задачі (табл. 3.1):

- Допрацювати основну історію, удосконалити діалоги і забезпечити їх логічність.
- Розробити образи головних персонажів та інших героїв казки.
- Визначити відповідний стиль та колірну палітру, що будуть відповідати необхідним критеріям.
- Віднайти цікаві композиційні рішення.

Таблиця 3.1

### Етапи розробки казки « Казка про Лисеня»



Вибір стилізації ілюстрацій базувався на стилях періоду (2005 – 2010 рр.), які були поширені у той час та які можна було часто зустріти у мультфільмах та книгах, а також внести в них елементи сучасності. Ця ідея базується на особистих асоціаціях та може передати специфічний настрій ностальгії для цієї літературної творчості. Мета полягає в тому, щоб шляхом інтеграції елементів з минулого та сучасного періодів (рис. 3.1), створити ілюстрації, які не лише відтворюють естетику того часу, але й мають значення для сучасного читача, спонукаючи його до насолоди чарівністю та відчуттям ностальгії.



Рис. 3.1 Зображення з книги "Морозко" та з книги "Івасик-телесик"

Казка відтворена відповідно до всіх канонів жанру, включаючи зав'язку, конфлікт, розв'язку, а також наявність головних та другорядних персонажів. Крім того, казка містить в собі важливу деталь - мораль, яка є обов'язковою складовою для всіх казок.

Мораль казки полягає в тому, що батьки завжди будуть любити своїх дітей, незалежно від усіх життєвих обставин. Ця мораль передає важливе повчальне послання про безмежну любов та підтримку, які ми можемо отримувати від наших батьків у будь-якій ситуації, незалежно від перешкод чи труднощів, з якими ми зіштовхнемося.

Ілюстрації займають більше 70% книги. Кожна сторінка ретельно продумана, щоб забезпечити зручне розташування тексту та ілюстрацій, уникнути необхідності шукати тексти, а також для сприяння комфортному читанню дітям. Шрифт відповідає стилістиці ілюстрацій і спеціально підібраний таким чином, щоб полегшити читання дітям.

У процесі роботи над казкою, персонажі були взяті з канонічної розповіді бабусі, але зазнали незначних змін для покращення сюжетної логіки.

Головні герої – Мама Лисиця та Лисеня. Цей вибір став цікавим та одночасно складним рішенням у формуванні образу (рис. 3.2). Виходячи з традицій, де лисиці зазвичай зображені негативними персонажами, було важливо відтворити їх такими, щоб читачі хотіли співчувати і симпатизувати їм. Але завдяки тому, що лисиці

зазвичай зображуються в яскраво червоних відтінках, їх було легко виділити, як головних героїв в ілюстраціях.

Другорядні герої, такі як зайчик, білочки, ведмідь та ворона також були взяті з оригінальної історії, та їх зображення було не так складно відтворити, оскільки для них вже були наявні орієнтири.



Рис. 3.2 Формування образів головних героїв

Також одним з викликів було те, що в канонічній версії казки згадувалося про будинок лисиці та її лисеняти. Це призводило до припущення, що лисиці мають ходити на двох лапах, оскільки у них є саме дім, а не нора чи інше житло. Але концепцію будинку не хотілося змінювати, так як це доволі значний елемент в казці. Саме тому було прийняте рішення створити дизайн лисиці, яка ходить на двох лапах, що виявилось теж не найкращим рішенням, оскільки в подальшому лисиця мусила бігти та шукати лисеня. Також хотілося, щоб всі тварини залишались на чотирьох лапах та могли проявляти поведінку, характерну для тварин з їхніми інстинктами та навичками. Тому було вирішено залишити всіх тварин на чотирьох лапах, включаючи лисиць.

У створенні загальної атмосфери казки було передано той самий затишок і теплоту, які ми відчували під час читання казок у дитинстві. Було відтворено образ старенького, але затишного та приємного будинку (рис. 3.3), щоб створити відчуття домашнього комфорту, а також зображення лісів, лугов, та осінніх пейзажів.



Рис. 3.2 Ілюстрація будинку з казки «Казка про Лисеня»

У пейзажах осіннього періоду було відтворено перехідний період, коли природа ще майже зелена, але починається процес зміни кольорів. Вибір яскравих зелених тонів та золотистих відтінків допоміг передати цей період, коли листя на деревах починає набирати різноманітні відтінки жовтого та червоного, але ще не повністю опадає. Це створює атмосферу живописного перехресного міжсезонного періоду, яка є характерною для осіннього пейзажу (див. додаток 3).

### **3.2 Специфіка застосування художніх прийомів та композиційних рішень в оформленні книги і створенні ілюстрацій**

На основі вище дослідженої інформації, правил композиції та принципів розташування малюнків у дитячій ілюстрації, балансу білого з кольоровими плямами, було розроблено детальну розкадровку для книги.

У процесі розробки досліджено варіанти ілюстрацій, які краще показати на розворотах, не забуваючи про важливість чіткого передачі сюжету.

На розкадровці було повністю заповнено області (рис. 3.3), де мають бути розміщені малюнки, що дозволило оцінити різноманітність та логічність розташування. Застосування правил композиції забезпечило гармонійне поєднання

тексту та зображень, а також посприяло створенню візуально привабливого та зрозумілого для дітей оформлення.

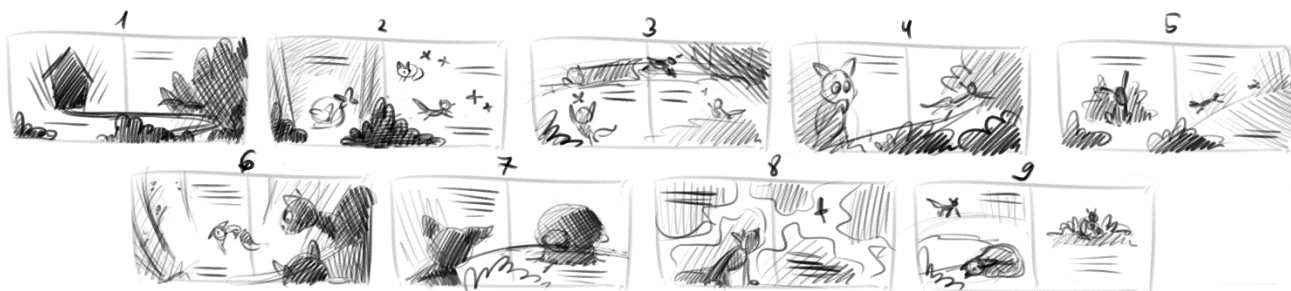


Рис. 3.3 Розкадрування до казки «Казка про Лисеня»

Особлива увага приділялася збереженню балансу між білими просторами та кольоровими акцентами, що сприяє кращому сприйняттю ілюстрацій. Таким чином, кінцевий варіант проєкту повністю відповідає художнім та композиційним вимогам, що дозволило якісно передати зміст книги та забезпечити її привабливість для дитячої аудиторії.

Також варто зауважити обраний формат сторінок. Розмір книжки може викликати певні емоції. Маленькі книги часто асоціюються з іграшковими, тоді як великі виглядають більш важливими. Якщо ж книга надто маленька або дуже велика, вони можуть бути сприйняті, як особливо цінні [2].

Обираючи квадратний формат сторінок для книги, було враховано кілька факторів, які роблять його привабливим і практичним варіантом:

1. Квадратні сторінки надають більше творчої свободи в оформленні книги. Вони дають додатковий простір для виразних зображень, що дозволяє створювати насичені та ефектні ілюстрації.
2. Крім того, при повному розвороті квадратні сторінки утворюють довгий кінематографічний кадр, що розширює можливості для цікавих та насичених композицій. Це створює додатковий ефект міжпростору та динамічності, що може ще більше зацікавити читачів.
3. Також варто відзначити, що у квадратних книгах співвідношення сторінок є більш гармонійним, що робить читання для дітей більш комфортним та

приємним для очей. Це дозволяє юним читачам більш зручно перегортати сторінки та зосереджуватися на змісті книги без непотрібних відволікань.

Отже, вибір на користь квадратного формату сторінок, був доволі практичним варіантом, що дозволило створити книгу з виразними ілюстраціями та зручним для читання дизайном.

При роботі над ілюстраціями дуже уважно відслідковувалась лінія сюжету, з метою того, щоб ілюстрації повністю відповідали тексту та доповнювали його, а не призводили до збентеження читача. Головна мета ілюстрацій – доповнювати та роз'яснювати текст, надаючи йому візуальний контекст та допомагаючи читачеві краще розуміти події, які відбуваються.

На кожному розвороті були використані різноманітні варіанти композицій для розташування ілюстрацій з метою створення динаміки та цікавого спостереження. Використовувалися як ілюстрації, що займали цілий розворот (див. додаток К), так і варіанти з маленькими спот-ілюстраціями (див. додаток Л). Це дозволило створити відмінну динаміку в образів та подій, що відображені на сторінках книги.

Під час розробки композиції потрібно бути дуже уважним до правил пріоритету та ліній читання, які були успішно відтворені у цьому проєкті. Кожен елемент композиції був ретельно підібраний з метою забезпечення гармонійного розташування персонажів та ілюстрацій таким чином, щоб очі читача автоматично направлялись до головних елементів та героїв казки.

Важливо враховувати правило ліній читання, яке має психологічне підґрунтя. Зокрема, коли персонаж рухається зліва направо, рух сприймається так, неначе уперед, до досягнення певної мети чи цілі. З іншого боку, коли рух відбувається справа наліво, це асоціюється із поверненням додому чи зміною напрямку. Це правило підсвідомо впливає на сприйняття картини. Таким чином, були використано цей концепт у роботі над ілюстраціями, щоб створити максимально зрозумілі та захоплюючі зображення (див. додаток М).

Кольорова палітра була обрана теплою, в осінніх тонах з легкими відтінками літніх кольорів. Така палітра створила затишну та приємну атмосферу, нагадуючи

про теплі дні та золотаві барви осені. Теплі кольори, такі як відтінки червоного, оранжевого та жовтого, мають заспокійливий та комфортний вплив, що особливо важливо для дитячої аудиторії. Діти часто віддають перевагу теплим кольорам, оскільки вони асоціюються з безпекою та затишком. Додавання легких літніх відтінків, таких як м'які зелені або блакитні, додає палітрі свіжості та життєрадісності, нагадуючи про безтурботність літнього періоду. Тому обрана комбінація кольорів вийшла не лише візуально привабливою, але й емоційно комфортною.

Стиль ілюстрацій був обраний на основі вище згаданої інформації про стиль старих казок. Для навколишнього середовища в ілюстраціях використовуються вільні форми без чітких контурів. Головні персонажі зображені з невеликим контуром, який не сильно помітний. Він використовується для посилення чіткості та виділення героїв на тлі. Використання текстурованих пензликів створює таке враження, ніби ілюстрації намальовані на папері. Водночас стиль періодично викликає відчуття, ніби зображення намальовала дитина.

### **3.3 Особливості підходів в розробці ілюстрацій для дитячої книги**

Перед тим як приступити до створення книги, дизайнер повинен вивчити її зміст. Для цього він має ознайомитися з оглядом та заголовками, щоб зрозуміти суть та основну мету книги. Не обов'язково читати її повністю, але на основі цього аналізу художник може розпочати пошук стилю, композицій, передачу характерів персонажів. Також важливо враховувати назви розділів та те, що потрібно передати читачеві [35].

Використання комп'ютерної графіки відкриває перед художниками безліч можливостей. Завдяки швидкості роботи, великому набору інструментів та різноманітності кольорів, а також можливості роботи з шарами, використання текстур, фільтрів та спеціальних ефектів, створення мистецтва стало набагато зручнішим. Можливість зберігати та вносити зміни до зображення на будь-якому етапі процесу, а також коригувати освітлення та колористику відтворює комфортну



робочу атмосферу. А також імітація традиційних художніх матеріалів та технік, значно розширює можливості ілюстрацій та сприяє появі нових стилів та прийомів. Саме тому був обраний цифровий стиль для виконання для проєкту [16].

Цифрове мистецтво не обмежує вигляд завершеної ілюстрації [5].

Важливо детально ознайомитися зі змістом твору, а також важливо проаналізувати поведінку персонажів та їх взаємодії з іншими героями, контекст, в якому вони діють та історичний проміжок в якому знаходяться персонажі.

Дослідження та аналіз інших творів мистецтва може виявитися надзвичайно корисним для подальшого розвитку власного творчого процесу. Цей процес відкриває широкі можливості для вивчення та усвідомлення різноманітних прийомів та методів, які використовують інші художники.

Переглядаючи конкретні приклади та досліджуючи техніки, використані у роботах інших митців, можна здійснити перехід від теоретичного розуміння до практичного застосування. Розглядання різних художніх робіт може стимулювати уяву та надихнути на нові ідеї. Вивчення стилів, технік та тематики, що використовуються іншими митцями, може допомогти нам розширити свої горизонти та знайти власний стиль.

Для успішної розробки проєкту важливо провести глибоке дослідження, щоб зібрати різноманітну інформацію, яка стане основою для створення живописних образів. Необхідно звернути увагу на історичний контекст, вивчаючи епоху, в якій діє твір, і аналізуючи естетику, що була поширена в цей період. Це включає вивчення моди, архітектури того часу та особливостей культурного середовища.

Важливо розглянути географічний контекст твору, зокрема природні ландшафти та особливості країни, в якій відбуваються події. Це допоможе створити достовірні та захопливі фони для ілюстрацій.

Щодо персонажів, важливо дослідити їхню природу та характер, незалежно від того, чи це тварина чи людина. Аналізуючи анатомію та поведінку тварин або аспекти характеру людей, ми можемо створити вірогідних та цікавих персонажів для наших ілюстрацій. Важливо доторкнутися до їхньої індивідуальності та

внутрішнього світу, щоб зробити їх живими та емоційно привабливими для глядачів [30].

Для пошуку інформації в розробці проєкту можна використовувати різні засоби. Наприклад, відвідування виставок і музеїв дозволяє отримати безпосередній контакт із різноманітними артефактами та творами мистецтва, відчувати їхню енергію та виразність.

Пошук наукових робіт та дисертацій допомагає поглибити розуміння історичного та культурного контексту, розкриваючи тонкощі та деталі, які можуть бути важливими для реалізації проєкту.

Дослідження творчих робіт інших митців дає можливість вивчити різноманітні підходи та техніки, а також засвоїти нові ідеї та перспективи. Перегляд дошки в Pinterest, може надати велику кількість натхнення та варіацій ідей.

В авторському проєкті «Казка про Лисеня» надавався великий акцент на знаходження референсів природних ландшафтів для максимально достовірного відтворення їх у ілюстраціях. Для цього було досліджено різноманітні джерела: фотографії, малюнки та ілюстрації - це дозволило уникнути стереотипного підходу та створити більш реалістичні та естетично привабливі образи природи.

Крім того, було проведено детальний аналіз анатомії кожної тварини, яка повинна бути присутня в історії. Цей підхід дозволив правильно стилізувати та спростити форми тваринок для створення гармонійного стилю у роботі. Було використано як наукові джерела, так і мистецькі роботи, щоб отримати достатню кількість матеріалів.

Початковим етапом роботи було створення скетчів на основі бази досліджених матеріалів. Було ретельно проаналізовано отримані референси природних ландшафтів та анатомію тварин для розробки скетчів персонажів.

В процесі розробки скетчів була проведена робота над визначенням вигляду та характеру кожного персонажа з урахуванням їхньої взаємодії з оточенням. Кожен скетч відображав унікальні риси та особливості персонажів, а також створював загальну атмосферу та емоційний настрій локацій.

У процесі розробки локацій використовувалися скетчі для визначення вигляду та архітектурних деталей кожної сцени. Було важливо передати атмосферу та настрій кожної локації, враховуючи її функціональність та роль у загальній історії.

Для розробки ескізів використовувався графічний редактор Procreate. Цей інструмент дозволив створити ефективні скетчі персонажів та локацій. За допомогою різноманітних пензликів та інструментів можна було швидко експериментувати з різними концепціями та ідеями.

Процес розробки ескізів у Procreate дозволив відшукати найкращий варіант зображення персонажів та визначити загальний стиль проєкту.

Скетчі відіграли важливу роль у виявленні цікавих ракурсів і розробці розкадрування для книги. Шляхом експериментування з різними композиціями та ракурсами змогли знайти найбільш виразний та ефективний спосіб відображення персонажів та сюжету.

У процесі розробки розкадрування проводився пошук варіантів ідеальної композиції, розміщення тексту та образів на сторінках книги.

В результаті дослідження та творчої роботи було знайдено оптимальні рішення для композиції кожної сторінки книги, що дозволило створити збалансований та привабливий дизайн, який гармонійно поєднується з текстом та візуальними елементами.

Ілюстрації для проєкту були розроблені у графічному редакторі Procreate, де було створено основні ескізи та контури. Після цього було використано графічний редактор Adobe Photoshop для додаткової обробки та деталізації ілюстрацій.

У Photoshop було допрацьовано правильне розміщення тексту та забезпечено гармонійне поєднання його з ілюстраціями. Цей процес включав у себе вибір відповідного шрифту, розміру та кольору тексту, а також впровадження додаткових ефектів, які підкреслювали емоційну та настроєву атмосферу кожної ілюстрації.

В результаті такого підходу було створено ілюстрації, які не лише естетично привабливі, але й ефективно передають сенс та настрій проєкту. Розробка у

Procreate та допрацювання в Photoshop допомогли досягти оптимального результату, який відповідає вимогам та очікуванням.

### **Висновки до розділу 3**

У цьому розділі детально розглянуто процес створення авторського проєкту «Казка про Лисеня».

Було розглянуто процес створення персонажів та загального стилю для проєкту з використанням графічних редакторів Procreate та Adobe Photoshop. Розглянуто особливості кожного редактору та елементи, які були розроблені в них.

У процесі роботи враховані сучасні тенденції у створенні дитячих книжок, класифікацію елементів та особливостей графічного оформлення. Проведено аналіз важливості композиції та кольорових рішень у дитячій літературі, зокрема, звернули увагу на вплив ілюстрацій на формування художнього смаку у дітей.

В результаті досліджень створено ілюстровану книгу, що відповідає сучасним стандартам дитячої літератури та сприяє розвитку естетичного сприйняття у маленьких читачів.

## ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дипломній роботі на тему «Дитяча книжкова ілюстрація: сучасні аспекти створення» досліджено розвиток дитячої книжкової ілюстрації протягом різних епох, проаналізовано її еволюцію та виникнення нових стилів, а також вивчено різноманітні техніки та методи, які художники використовують у своїх роботах. У дослідженні розглянуто різні стилі ілюстрацій, а також проаналізовано творчість відомих художників у контексті їхніх уподобань та використовуваних методів. Досліджено, які методи виявилися найбільш ефективними у різних стилях та які аспекти впливають на їхню успішність.

Проведено аналіз теоретичної бази, яку складають наукові дослідження в галузі дитячого розвитку, з урахуванням думки науковців, педагогів та філософів. Особлива увага приділена вивченню впливу ілюстрацій на розвиток дитини. Було досліджено, як дитяча література та ілюстрації сприяють розвитку, навчанню та вихованню дітей. У роботі також розглянута важливість наявності ілюстрацій у дитячих книжках та висвітлено те, що робить їх важливими, а також в якому вигляді вони стають найбільш ефективними для виховання та навчання.

У процесі дослідження було виявлено, що книжкові ілюстрації відіграють значну роль у формуванні художнього смаку дитини. Їхня яскравість, емоційність та неповторність зображення сприяють розвитку естетичних смаків та уяви, відкриваючи маленьким читачам широкий світ мистецтва. Крім того, через взаємодію з ілюстраціями діти отримують можливість візуально сприймати та аналізувати різноманітні художні стилі, техніки та виразні засоби, що сприяє розвитку творчої уяви та критичного мислення.

Проведено класифікацію ключових елементів, які використовуються при створенні книжкових ілюстрацій. Особлива увага була приділена процесу створення персонажів. Досліджено різноманітні методи та техніки формування характерів, рис та виразності. Аналізуючи різні підходи, виявлено оптимальні методи, що дозволяють створити персонажів, які відповідають основним вимогам книжкової ілюстрації та ефективно взаємодіють з читачем.

Також були розглянуті особливості використання кольорової палітри в ілюстраціях та їх вплив на сприйняття. Досліджено вплив поєднання кольорів на настрій, емоції та сприйняття образу.

Розглянуто різноманітні варіанти композиційних рішень у книжкових ілюстраціях. Вивчено, як розташування об'єктів на сторінці, їх розмір та взаємодія впливають на загальний вигляд ілюстрації та сприйняття читачем.

Встановлено особливості дитячої казки та вивчено оптимальні методи поєднання її з ілюстраціями. На основі аналізу всієї наукової бази розроблено практичне завдання – авторський ілюстрований проєкт "Казка про Лисеня".

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андерсон К., Кейді-Лі Д., Карре С., Менгерт Г. Створення персонажів для індустрії розваг: Дизайн персонажів у анімації, ілюстрації та відеоіграх / пер. з англ. Л. Коцюк, О. Пелипенка. Київ : ArtHuss, 2023. 304 с.
2. Величко Н. В Інтерактивність як засіб формування дизайну дитячої друкованої книги. *Міністерство культури та інформаційної політики України Харківська державна академія дизайну і мистецтв*. 022. Харків, 2021. 346 с. URL: <https://ksada.org/pdf1/Dysertaciia-Velychko.pdf> (дата звернення: 26.05.2024)
3. Голубєва М. О., Борисов Є. В., Чуканова С. О. Ян Амос Коменський - видатний дидакт Нового часу (XVII ст.). *Основи психології та педагогіки* : метод. посіб. Київ: ТОВ "НВП ІНТЕРСЕРВІС", 2011. С. 118–127.
4. Діденко А. М. Педагогічна спадщина Януша Корчака: історикоретроспективний аспект. *Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]*. Сер. : Педагогіка. 2012. № 197 (209). С. 133–136. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2012/209-197-25.pdf> (дата звернення: 30.05.2024).
5. Дубрівна, А. П., Крижанівська К. О. Художньо-образні засади digital-мистецтва в сучасній ілюстрації. *Технології та дизайн*. 2020. № 3 (36). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/td\\_2020\\_3\\_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/td_2020_3_3) (дата звернення: 30.05.2024).
6. Іваненко Д. О. Становлення та розвиток ілюстрованих наративів для дітей у Великій Британії. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація»*. 2022. № 1. С. 26–30. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2022-1-4>.
7. Кадоркіна Ю. О. Сучасна українська книжкова ілюстрація. Оформлення прози та віршованих збірок. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 19–22. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-5>.

8. Коменський Я. А. Велика дидактика. Київ : Радянська школа, 1940. 248 с. URL: [https://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna\\_bibliot/cifrova\\_kol/komenskij\\_velika\\_didaktika\\_tom1.pdf](https://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/cifrova_kol/komenskij_velika_didaktika_tom1.pdf) (дата звернення: 30.05.2024).
9. Композиція (мистецтво). *Wikiwand*: вебсайт. URL: [https://www.wikiwand.com/uk/Композиція\\_\(мистецтво\)](https://www.wikiwand.com/uk/Композиція_(мистецтво)) (дата звернення: 30.05.2024).
10. Коновалова О. В., Масюкевич Д. О. Аналіз художніх ілюстрації до казки про Піноккіо та Буратіно. *Science, innovations and education: problems and prospects. Proceedings of the 13th International scientific and practical conference*. CPN Publishing Group. Tokyo, Japan. 2022. P. 384. URL: <https://sci-conf.com.ua/xiii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-science-innovations-and-education-problems-and-prospects-28-30-07-2022-tokio-yaponiya-arhiv/> (дата звернення: 30.05.2024).
11. Концевич Д. В середині книги «Маленької історії великих людей. Леонардо да Вінчі». *Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*. м. Тернопіль. Тернопіль, 2020. С. 158–161. URL: [http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi\\_zapusku/magistr-visnuk/mag\\_visn\\_2020\\_34.pdf#page=158](http://catalog.library.tnpu.edu.ua/naukovi_zapusku/magistr-visnuk/mag_visn_2020_34.pdf#page=158) (дата звернення: 26.05.2024).
12. Корчак Я. Як любити дитину. Харків: Family Leisure Club, 2016. 208 с.
13. Лавренова М. В. Казка як ефективний засіб збагачення морального досвіду дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. *Мукачівський державний університет*. Мукачів, 2017. С. 75-77
14. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ : Грані-Т. 2006. 240 с.
15. Мальована анімація з Престоном Блером / пер. з англ. О. Пелипенка. Київ : ArtHuss, 2021. 128 с.
16. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю. *Наукові записки ТНПУ. Сер. Мистецтвознавство*. 2015. № 1 (33). С. 157–161. URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/6039>



17. Мельник, Оксана, and Яна Штець. "Українські народні мотиви: практика застосування у дитячій книжковій ілюстрації ХХ ст." *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* 1 (2022).
18. Міщенко Г. Що таке національна форма. Стаття друга. *Образотворче мистецтво*. 1997. № 3–4. С. 16–19. URL: <https://elib.nlu.org.ua/view.html?&id=8319> (дата звернення: 30.05.2024).
19. Недзельська О. О. Ілюстрації казок-бестселерів світової дитячої літератури як прояв естетики сьогодення. *Київський національний університет технологій та дизайну*. Київ. С. 118–127.  
URL: [https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17442/1/Innovatyka2020\\_P118-127.pdf](https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17442/1/Innovatyka2020_P118-127.pdf) (дата звернення: 26.05.2024).
20. Новік Г. В., Земцова П. О. Сучасна ілюстрація. Видавництво «А-ба-ба-га-ла-ма-га». *Теорія та практика дизайну*. 2021. № 24. С. 88–96. DOI: 10.18372/2415-8151.24.16296.
21. Огар Е. Дитяча книга: проблема видавничої підготовки : навч. посіб. Львів: Аз-Арт, 2002. 159 с.
22. Огар Е. І. Дитяча література як об'єкт вивчення в українській науці кінця ХІХ–початку ХХ століття. *Поліграфія і видавнича справа*. 2012. № 1 (57). С. 30–38.  
URL: <http://pvs.uad.lviv.ua/static/media/1-57/5.pdf> (дата звернення: 30.05.2024).
23. Оленка Намалюй. Які бувають види дитячої книжкової ілюстрації? 2022. *YouTube*. URL: [https://www.youtube.com/watch?v=HwxDwZ-n\\_Mk](https://www.youtube.com/watch?v=HwxDwZ-n_Mk) (дата звернення: 30.05.2024).
24. Погорелова К. В. Льюїс Керрол та його дивовижний світ. *Молодий вчений*. 2018. № 12 (64). С. 379–382. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2018-12-64-88>.
25. Половна-Васильєва О. Основи формальної композиції. Дніпропетровськ, 2015. С. 34. URL: [http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/9fa57103c48cb387ec75061c5f0cfbe5Polovna-Vasil'yeva-O.A\\_OSNOVI--FORMAL'NOYI--KOMPOZICIYI.pdf](http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/9fa57103c48cb387ec75061c5f0cfbe5Polovna-Vasil'yeva-O.A_OSNOVI--FORMAL'NOYI--KOMPOZICIYI.pdf) (дата звернення: 26.05.2024).

26. Психологія кольору: чи впливає вона на ваше самопочуття? *Психологер* : вебсайт. 2023. URL: <https://psychologer.com.ua/psykholohiia-koloru/> (дата звернення: 30.05.2024).
27. Семенюк В. Інспірації фольклорних мотивів у графічній творчості Ярослави Музики та Олени Кульчицької. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2011. № 22. С. 208–217. URL : [https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf\\_visnyk/22/18.pdf](https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/visnyk/pdf_visnyk/22/18.pdf) (дата звернення: 30.05.2024).
28. Сенчило-Татліліоглу Н., Дячук Т., Литвинська С. Від малюнка до інтерактивності: дитяча книга на початку XXI століття. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. № 50. С. 208–213. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-32>.
29. Соколюк Л. Проблема національної форми в українському мистецтві та мистецтвознавстві XX століття. *Вісник Харківської державної академії дизайну та мистецтв*. 2002. № 7. С. 51–59.
30. Токар М. І. Образи героїв української дитячої літератури в книжковій ілюстрації другої половини XX – початку XXI століття. : дис. д-ра філософії : 17.00.05. *Міністерство освіти і науки України харківська державна академія дизайну і мистецтв львівська національна академія мистецтв*. Львів, 2018. 391 с. URL: <https://lnam.edu.ua/files/Academy/nauka/specrada/Rozklad/18.10.18/Токар%20дисертація.pdf> (дата звернення: 25.05.2024).
31. Токар М. Художньо-естетичні особливості дитячої книжкової ілюстрації. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. 2018. № 35. С. 220–234. DOI: 10.5281/zenodo.1313155.
32. Федіна Ю. Освітньо-виховний потенціал ілюстрації дитячої книги. *Вісник Інституту розвитку дитини. Сер.: Філософія, педагогіка, психологія*. 2014. № 35. С. 119–124. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird\\_2014\\_35\\_2210](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vird_2014_35_2210). (дата звернення: 30.05.2024).
33. Черрі К. Архетип: визначення, юнгіанські архетипи. *Психологер* : вебсайт. 2023. URL: <https://psychologer.com.ua/arkhetyru/> (дата звернення: 30.05.2024).

34. Шевченко П. І. Джон Дьюї про трудове виховання учнів у школі і підготовку їх до життя. *Особистісно орієнтоване навчання і виховання учнівської та студентської молоді*. 2004. № 5. С. 16–24. DOI: <https://doi.org/10.31812/123456789/5095>. URL: <https://elibrary.kdpu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5095/%d0%94%d0%b6%d0%be%d0%bd%20%d0%94%d1%8c%d1%8e%d1%97%20%d0%bf%d1%80%d0%be%20%d1%82%d1%80%d1%83%d0%b4%d0%be%d0%b2%d0%b5.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 30.05.2024).
35. Шкурко Ю. В. Дизайн та ілюстрування бестіарію за творами Лесі Українки: кваліфікаційна робота бакалавра спеціальності 022 «Дизайн» освітньо-професійної програми «Графічний дизайн» / наук. керівник Г. В. Брянцева. Запоріжжя : ЗНУ, 2021. 89 с. URL: [https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/5238/1/Shkurko\\_2021.pdf](https://dspace.znu.edu.ua/jspui/bitstream/12345/5238/1/Shkurko_2021.pdf) (дата звернення: 30.05.2024).
36. Шульська Н. М., Манюхіна, А. Ілюстративна культура сучасної дитячої книги: видавничі норми й читацькі вимоги. *Scripta manent: молодіжний науковий вісник Інституту філології та журналістики*. 2016. С. 152–154. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/153585109.pdf> (дата звернення: 30.05.2024).
37. Януш Корчак. *Видавництво "А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА"* : вебсайт. URL: [http://ababahalamaha.com.ua/uk/Корчак\\_Януш](http://ababahalamaha.com.ua/uk/Корчак_Януш) (дата звернення: 30.05.2024).
38. Arizpe E., Styles M. Children Reading Picturebooks: Interpreting visual texts. 2nd ed. London : Routledge, 2015. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315683911>.
39. Aşılıoğlu E. Grafik sanatçılarının çocuk kitaplarının grafik tasarıma ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi: Yüksek lisans Tezi = Evaluation of graphic artists' opinions regarding the graphic design of children's books: Master's Thesis. *YÖK Tez veri tabanından erişildi*. 2011. Tez no: 302013. [in Turkish].
40. Bettelheim B. The Uses of Enchantment: The Meaning and Importance of Fairy Tales = Про користь чаклунства. СENS і значення чарівних казок. United States: Thames & Hudson, 1976. 352 p.

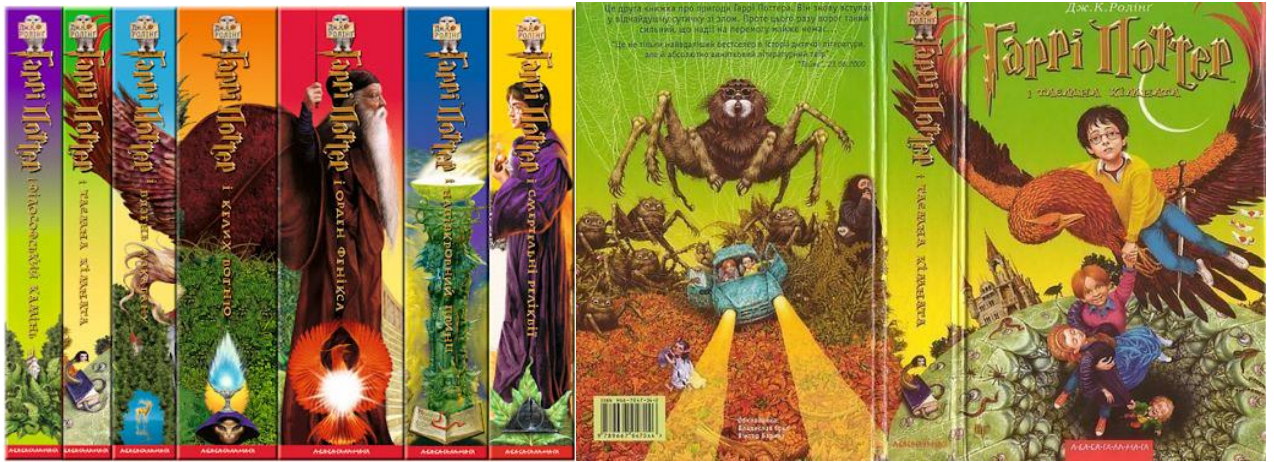
41. Dewey J. Experience & Education. URL: <https://www.schoolofeducators.com/wp-content/uploads/2011/12/EXPERIENCE-EDUCATION-JOHN-DEWEY.pdf>. (date of access: 30.05.2024).
42. Fang Z. Illustrations, Text, and the Child Reader : What are Pictures in Children's Storybooks for? *Reading Horizons: A Journal of Literacy and Language Arts*. 1996. № 2 (37). P. 131–142. URL : [https://scholarworks.wmich.edu/reading\\_horizons/vol37/iss2/3](https://scholarworks.wmich.edu/reading_horizons/vol37/iss2/3) (date of access: 30.05.2024).
43. Günyüz M. Çocuk Edebiyatı Okumaları. Erdem = Children's Literature Readings. Virtue. Istanbul, 2022. 192 p. [in Turkish].
44. Kaya İ. Çocuk kitabı resimlerinde estetik boyut = Aesthetic dimension in children's book illustrations. 2. *Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Ankara Üniversitesi*. Ankara, 2006. [in Turkish]. URL : <http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/840.pdf> (date of access: 30.05.2024).
45. KIDBOOK Чого навчають казки?. KIDBOOK. 2024. URL: <https://kidbook.com.ua/education/children/chogo-navchayut-kazky/> (дата звернення: 26.05.2024).
46. Senchylo-Tatlilioğlu N. Dijitalleşme çağında çocuk kitaplarının dekorasyon özellikleri (Ukrayna ve Türkiye çocuk edebiyatı resimli yayınları örneğinde) = Decoration features of children's books in the age of digitalization (example of illustrated publications of children's literature in Ukraine and Türkiye). 8. *Uluslararası çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu bildiriler*. İstanbul : Akademi Ajans Matbaa, 2021. P. 54–65. [in Turkish].
47. Sendak M. Where The Wild Things Are. Bodley Head, 1995. 37 p.
48. Sprouts. John Dewey's 4 Principles of Education, 2021. *YouTube*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=y3fm6wNzK70> (date of access: 30.05.2024).
49. Subject Guides: The Monomyth (The Hero's Journey): Archetypes. *Grand Valley State University* : *website*. URL: <https://libguides.gvsu.edu/c.php?g=948085&p=6857314> (date of access: 30.05).

50. Tatlıođlu K. Çocuk Gelişiminde Masalların Etkisi/Önemi = The Effect/Importance of Fairy Tales on Child Development. 8. *Uluslararası çocuk ve gençlik edebiyatı sempozyumu bildiriler*. İstanbul : Akademi Ajans Matbaa, 2021. P. 257–266. [in Turkish].



## ДОДАТКИ

### Додаток А. Серія книг «Гаррі Поттер»



### Додаток Б. «Катерина» – картина Тараса Григоровича Шевченка



### Додаток В. Варіанти зображень спот-ілюстрацій

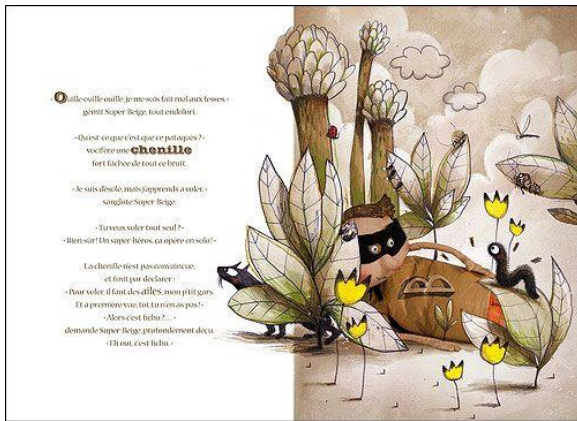




Додаток Г. Варіанти зображень ілюстрацій в рамці



Додаток Д. Варіанти зображень ілюстрацій на 1/2 та 3/4 розгортки



Додаток Е. Варіанти зображень ілюстрацій на сторінку



Додаток Ж. Варіанти зображень ілюстрацій на розгортку

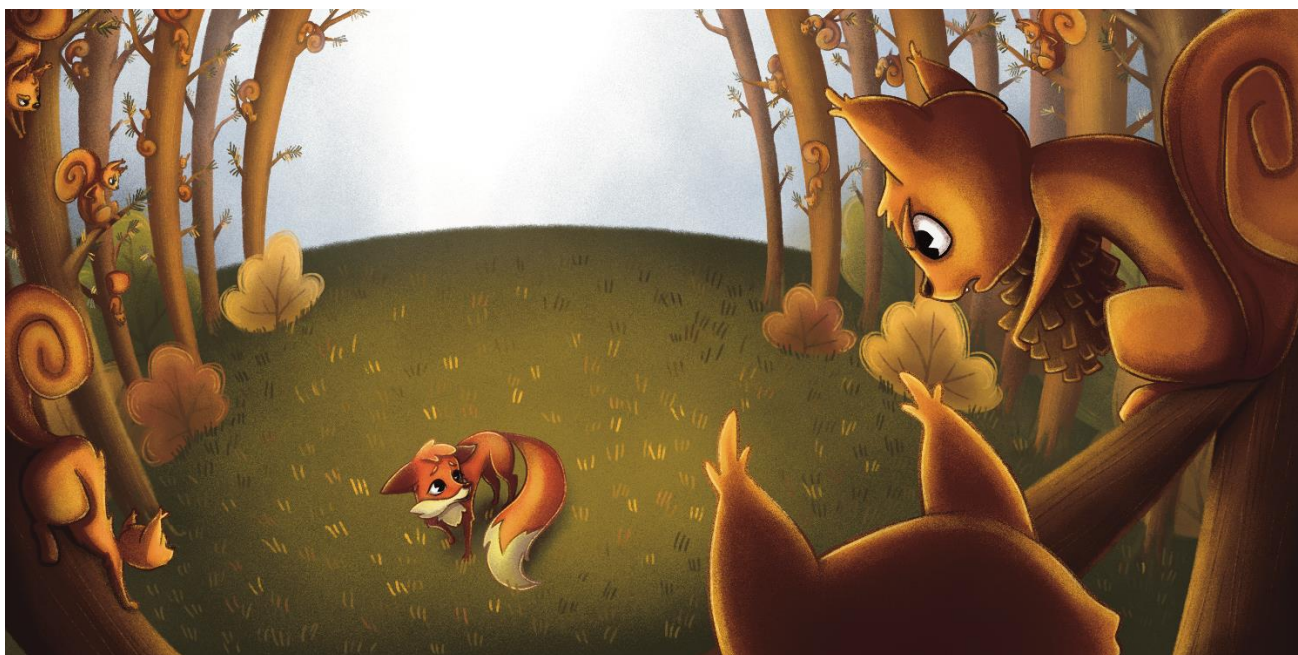




Додаток З. Розгортка з книги «Казка про Лисеня»



Додаток К. Зображення ілюстрацій на розгортку з книги «Казка про Лисеня»

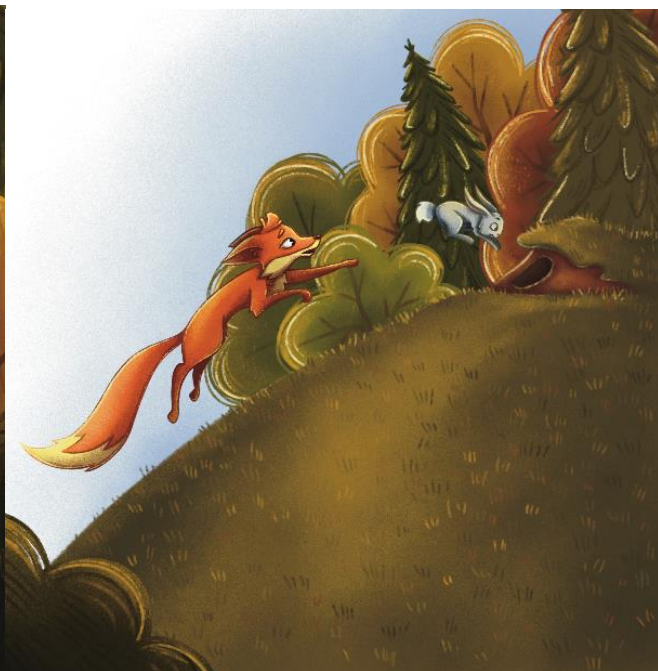




Додаток Л. Зображення спот-ілюстрацій з книги «Казка про Лисеня»



Додаток М. Використання правила ліній читання в книзі «Казка про Лисеня»



Додаток Н. Сертифікат участі в конкурсі «Сузір'я «Каштан»»

# СЕРТИФІКАТ

СУЗІР'Я КАШТАН-2023

## Сироїд Валерія

XXI міжнародний конкурс одного образу та  
новорічно-різдвяного декору

РЕКТОР



ІВАН ГРИЩЕНКО



## Додаток П. Тези



VII International Scientific-Practical Conference  
19 October 2023  
Kyiv, Ukraine

УДК  
687.016"653":  
655.523:004.92

СВІТЛАНА ПАШУКОВА,  
АНТОНІНА ДУБРІВНА, ВАЛЕРІЯ СИРОЇД  
Київський національний університет технологій та  
дизайну, Україна

## ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ОДЯГУ СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ ПЕРСОНАЖУ В ІЛЮСТРАЦІЇ

**Мета.** Провести аналіз одягу певного історичного періоду для достовірного застосування в розробці персонажа. Вивчення особливостей середньовічного одягу, його формотворчим і кольоротворчим характеристикам, а також можливостей його використання для створення художніх образів в ілюстрації.

**Ключові слова:** середньовічний одяг, характер персонажу, ілюстрація, культурна спадщина.

**Постановка завдання.** Основне завдання у процесі створення ілюстрацій є дослідження та ефективне використання елементів одягу Середньовіччя для формування виразного образу персонажу. Враховуючи значення історичного контексту та стилістичних особливостей середньовічного одягу, метою цього завдання є ретельний аналіз і добір відповідних елементів одягу, які допоможуть створити автентичний та запам'ятовуючий образ персонажу в ілюстраціях.

**Методи досліджень.** Було використано системний аналіз літературних джерел за обраним напрямом, методи порівняння, співставлення та спостереження.

**Результати досліджень.** Середньовічний одяг завжди надихав художників та ілюстраторів своєю вишуканістю та елегантністю. Витончені силуети та краса роблять його ідеальним вибором для створення образів у мистецтві, що передають не лише історичну точність, але й глибокий характер персонажів. Створення персонажу для ілюстрації чи будь-якого іншого проєкту - це творчий процес, який передбачає розробку унікальної особистості для візуального представлення у мистецтві. Через зовнішність персонажа художники передають особливості його характеру: вік, соціальний статус, додають історичної точності в ілюстраціях, період в якому він проживає [1].